ANT

AMERİKAN
ÜSSÜNDE
KAVGA!

Haftalık Dergi • 26 Eylül 1967 • Sayı: 39 • 125 Kuruş

SUÇLU KİM?

KAYSERİ'DE NİÇİN KAN DÖKÜLDÜ?

HAFTANIN NOTLARI

Türkiye'de bulunan Amerikan üslerine karşı, halkoyunda tepki gün geçtikçe şiddetleniyor. Tam listesini önceki hafta yayınladığımız Amerikan üsleri ile ilgili olarak yaptığı konuşmada MP Genel Başkanı Bölükbaşı, "Amerikan üslerinin içinde neler var bilinmez. Bizim kontrolumuzda olmayan bu üslerden Amerika bir gün bombardıman uçakları havalandırırsa, Türkiye 32 milyon'a mezar olabilir" *dedi.*

18 *eylül*

CENTO'nun feshi

■ **Londra'daki diplomatik kaynaklara göre, Türkiye'nin de üyesi bulunduğu Merkezi Andlaşma Teşkilatı (CENTO)'nun yakın bir gelecekte feshedilmesi bekleniyor. Bilindiği gibi, Sovyetler'in Türkiye ve İran'la ilişkilerinin artması ve Pakistan'ın da tamamen bağımsız bir politika izlemesi, CENTO'nun daha fazla ayakta kalmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, NATO'nun da 1969'da ciddi bir buhranla karşı karşıya gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Zira, teşkilat üyeleri istedikleri takdirde 1969 yılında NATO'dan çekilebileceklerdir.**

Kazandılar

■ Türkiye Hekimler ve Eczacılar Sendikası'nın son genel kurulunda genç ve toplumcu doktorların savunucusu olan Aras Grupu, büyük oy farkıyla görüşlerini kabul ettirerek yeniden yönetim kuruluna seçildi. Özellikle Yüksek İhtisas Hastanesi çevresinde toplanmış varlıklı hekimler grupu ile Hacettepe Üniversitesinden gelen Doğramacı grupunun işbirliği başarıya ulaşamadı. Prof. Dr. Kâzım Aras'ın başkanlığında Prof. Gnl. Esat Eğilmez, Dr. Vedat Pürsünlerli, Dr. Orhan Arslanoğlu, Dr. Fikret Pamir, Dr. Lütfi Köselioğlu, Dr. İrfan Barlas, Eczacı Mümin Yücel, Dr. Münif İslamoğlu, Dr. Tayyar Çalışlar ve Doç. Dr. Macit Doğru'dan kurulan yeni yönetim kurulu, sosyalizasyon, beslenme, doğum kontrolu, ilaç sağlığı konuları üzerinde duracaktır.

19 *eylül*

Ortanın solu

■ CHP Lideri İnönü, İstanbul'da verdiği demeçte **"Aşırı sağın ve aşırı solun türlü etiketler altında insafsız olduğu kadar ölçüsüz çalıştığı bir**

İNÖNÜ

ortamda Ortanın Solu hüviyetiyle mücadele eden CHP'nin ne kadar dayanağı olduğu meydana çıkmıştır" dedi. Genel Sekreter Ecevit de, **"Biz devlete de, servete de köle olmayı reddediyoruz"** diyerek **"şahsen az devletçi, daha çok halkçı olduğunu" açıkladı.**

Ve çıkar yolu

■ **İnönü ve Ecevit Ortanın Solu'nun memleket için tek kurtuluş çaresi olduğunu sık sık tekrarlarken, CHP'nin İstanbul İl Başkanı ve İnönü'nün dünürü Ali Sohtorik, mensubu bulunduğu kapitalist sınıfın çıkarlarını korumak için elinden gelen gayreti sarfetmektedir. Geçen hafta bildirdiğimiz gibi, Ali Sohtorik'in İdare Meclisi Başkanı bulunduğu Genel Sigorta Şirketi, personelinden 45 kişinin Büro İş Sendikası'na girmesi üzerine olmadık baskılara başvurmağa başlamış, bu arada sendika baştemsilcisi Eyüp Turhan Fırıldak'ı işinden uzaklaştırmıştır. Fırıldak'ın görevinden uzaklaştırılmasında Bomin Yamanoğlu'nun yakın akrabası AP taraftarı Feyyaz Işıl ile CHP'nin kodamanlarından Atıf Ödül de büyük rol oynamışlardır.**

20 *eylül*

50 milyon zarar

■ **Sosyal Sigortalar Kurumu'nun çeşitli şubelerinde uzun süreden beri Sosyal İş Sendikası tarafından yürütülen grevin 50 Milyon Lira civarında zarara sebep olduğu açıklandı. Genel müdürlük uzmanlarıyla sendika yetkilileri arasında greve son vermek için görüşmeler yapılıyor. TİP Tekirdağ Milletvekili Kemal Nebioğlu, Sosyal İş greviyle ilgili olarak Meclis'e bir yazılı soru önergesi verdi ve grev dolayısıyla gerek kurumun, gerekse işçilerin ne gibi zararlara uğradıklarını, aksayan hizmetlerin telâfisi için ne gibi tedbirler alındığını Çalışma Bakanı'ndan sordu. Grev dolayısıyla bütün sigortalı işçilerin sigorta ile ilgili işlemleri de aksamış bulunuyor.**

Singer grevi

■ Singer firmasının satış yerlerinde yabancı sermaye istismarına başkaldırarak iş bırakan işçilerin grevi, 13. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından "kanunsuz" olduğuna hükmedilerek kaldırıldı. Tez Büro İş Sendikası Başkanı Muzaffer Gökçeoğlu, kararı temyiz edeceklerini, ancak Yargıtay kararı bozsa bile arada kaybedilen zaman dolayısıyla grevin başarısızlığa uğrayacağını bildirerek "yetkili sendika sıfatıyla greve devam edeceğiz" dedi.

21 *eylül*

Aziz Nesin dâvası

■ Yazar Aziz Nesin, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, "dışarıda devletin ve hükümetin itibarını kırdığı" gerekçesiyle yargılandı. Nesin, bir süre önce Bakû'da toplanan Asya-Afrika Yazarlar Kongresi'nde konuşarak Vietnam konusuna değinmiş ve bu konuşmasını yurda döndükten sonra bir dergide yayınlamıştı. Bu tür yazıların Türk basınında daha önce de yayınlandığını belirten Aziz Nesin, "Bu yazıdan dolayı derginin sorumlu müdürü savcılıktan takipsizlik kararı aldı. Bu da yazıda suç unsuru olmadığını açıkça göstermektedir" dedi. Öte yandan, yazar Mehmet Kemal hakkında, Adana'da Şölen Dergisi'nde yayınlanan bir yazısından dolayı askeri savcılık tarafından soruşturma açıldı.

Barış tehlikede

■ **Birleşmiş Milletler Genel Kurulu toplanarak yeni çalışma dönemi için başkanlığa Romen Dışişleri Bakanı Manescu'yu seçti. Böylece, kuruluşundan bu yana ilk defa komünist bir ülkenin temsilcisi Birleşmiş Milletler Genel Kurulu başkanlığına getirilmiş olmaktadır. Öte yandan Genel Sekreter U Thant, genel kurula sunduğu raporda, dünya barışının adamakıllı tehlikeye düştüğünü bildirdi.**

Yunan Cuntası'na karşı

Yunanistan'daki Amerikan taraftarı cuntaya karşı direnç hareketi, başka ülkelerdeki Yunanlıların da katılmasıyla güçlenmektedir. Hatırlanacağı üzere Kral'ın Amerika'yı ziyareti sırasında başta ünlü yıldız Melina Mercouri olmak üzere Yunanlılar faşist rejimi takbih etmişlerdi. Geçen hafta da Moskova'da okuyan Yunan öğrencileri, Yunan Elçiliği önünde bir protesto gösterici düzenleyerek askeri cuntayı protesto ettiler.

Şehirlerdeki işçi kardeşlerine paralel olarak köylüler de, çeşitli yollarla hak kavgasına katılmaktadır. Geçen hafta bildirdiğimiz gibi, Fatsa köylüleri, tefeciliği protesto etmek üzere bir yürüyüş düzenlemişlerdi. Resimde, Fatsa'lıların Atatürk Anıtı'na bıraktıkları dövizler görülmektedir.

22 *eylül*

Porselen kaçakçılığı

■ **16 Milyon Lira'lık porselen kaçakçılığı sanıklarının duruşmasına Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Sanıklar, ithalâtı, bakanlığın kendilerine verdiği yetkiye dayanarak yaptıklarını ileri sürdüler. Bu arada, beş lira çalmaktan sanık çocuklar kelepçe ile adliyeye getirilirken milyonluk kaçakçılık sanıklarının tutuksuz yargılanmaları dikkati çekti**

501 No. lı hücre

■ Genelkurmay Başkanı Tural'ın direktifiyle Ordu Foto Film Merkezi tarafından ilkbaharda hazırlığına başlanan "501 Numaralı Hücre" adlı film tamamlanmak üzeredir. Sovyetler Birliği'nden kaçan bir Türk'ün hayatını canlandıran filmde başrol ilk önce olayın kahramanına verilmek istenmiş, ancak fazla yaşlı olduğu için yerine Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Cüneyd Gökçer uygun bulunmuştur. Filmdeki ikinci önemli rol de, eşi Ayten Gökçer'e verilmiştir. Geçen hafta Ankara'daki Subay Evleri'nde filmin dış sahneleri çekilmiş bulunmaktadır. Orgl. Cemal Tural, Gökçer'lere görevlerinin önemini belirten bir konuşma yapmıştır. Gökçer filmde sanatının zirvesine çıkacağına söz vermiştir.

23 *eylül*

Sanayiciler

■ Uzun süreden beri ticaret odaları ve borsalarla aynı teşkilât bünyesinde beraber bulunan sanayiciler, İzmir'de yaptıkları toplantıdan sonra Odalar Birliği'nden ayrılarak bağımsız bir kuruluşta birleşmek kararına vardılar. Az gelişmiş bir ülkede, sadece kapitalistlerle emekçiler arasında değil, fakat sanayicilerle aracılar arasında da bir çıkar çatışması bulunduğu muhakkaktır. Ticaret erbabı, yabancı sermaye ile işbirliği yaparak büyük çıkarlar sağladığı halde, aynı yabancı sermaye, emekleme durumundaki milli sanayi için büyük tehlike teşkil etmekte ve Türkiye bu yüzden ekonomik bağımlılıktan kurtulamamaktadır. Bu bakımdan karar çok isabetlidir.

Ve ortak pazar

■ **İktisadi Kalkınma Tesisi'nin düzenlediği "Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Türkiye" konulu seminerde de, milli sanayiin dış pazarlarda rekabet imkânları tartışıldı ve Ortak Pazar'a katılmanın, Türk sanayiini sarsabileceği tehlikesi üzerinde duruldu. TİP, tehlikeyi ilk defa bütün çıplaklığıyla ortaya koymuş ve ağır saldırılara uğramıştı. Bugün bu tehlike kapıyı çalmaktadır.**

24 *eylül*

2 grev sona erdi

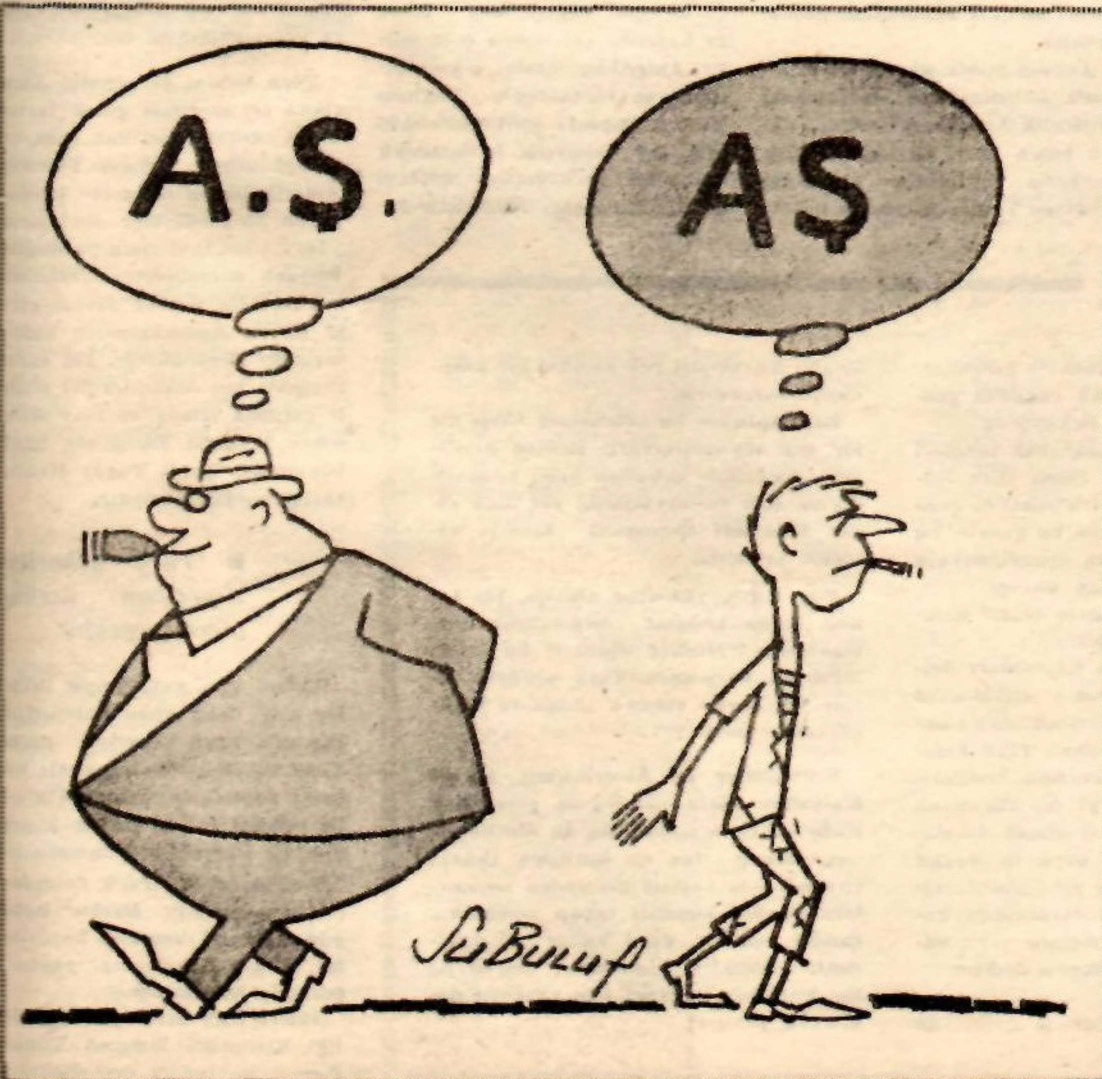
■ **Sosyal Sigortalar Kurumu'nda bir süreden beri devam eden grev sona erdi ve Sosyal İş Sendikası ile işveren arasında işçilere bazı yeni haklar tanıyan bir anlaşma yapıldı. Öte yandan, Gabriyel Gavriyeloğlu fabrikasında 84 günden beri devam eden grev de, işverenin işçi taleplerini kabul etmesiyle sonuçlandı.**

Greveiye ateş

■ Tafsilatını iç sayfalarımızda okuyacağınız İncirlik Hava Üssü'ndeki grev sırasında, Amerikalı bir teğmen, üsse hüviyet göstermeden girmesine engel olan grev gözcüsü Muzaffer Egemen'i demirle elinden yaraladı. Ayrıca grevi kırmak üzere, Üs Komutanlığı, grevci işçilerin yerine Amerikan askerlerini çalıştırmağa başladı.

CHP bildirisi

■ **CHP Meclisi toplantısı sonunda bir bildiri yayınlanarak son olaylar karşısında partinin görüşleri açıklandı. Parti bildirisinde, CHP'nin daha solunda bulunanlara çatılarak "Bizim solumuzdakiler ve gizli veya açık aşırı solcular CHP'ni amansız bir hasım ve engel gibi görerek her türlü tecavüz ve iftiraları bize yöneltmektedirler" deniliyor.**

HAFTANIN YORUMU

DOĞAN ÖZGÜDEN

BİR MİT YIKILIYOR!

GEÇEN haftaki yorumumuzda anti-komünist sloganlarla işbaşına gelen AP iktidarının bugün komünist ülkelerle sıkı ilişkiler kurması nedenleri üzerinde durmuş; bunun kapitalist sistemin iç çelişmelerinin bir sonucu olduğunu belirtmiştik. Amerika'nın ve Konsorsiyum üyelerinin beklenen yardımı vermemesi karşısında, dış yardıma muhtaç bulunan AP iktidarı için tek çıkaryolun gelişmiş komünist ülkelere el uzatmak olduğunu, bununla birlikte bu ülkelerden sağlanan yardımlarda büyük vurgun imkânları bulamayan egemen sınıfların son umudunun, Demirel'in gelecek yıl Amerika'ya yapacağı seyahate bağlandığını söylemiştik. Ancak, geçtiğimiz haftanın gelişmeleri, Amerika'ya bağlanan bu son umudun da boşa çıkacağını göstermektedir. Çünkü kapitalist dünyanın en güçlü devleti Birleşik Amerika da, bugün kendi sisteminin çelişkileri içerisinde, belki de ikbal döneminin son demlerini yaşamaktadır. Öyle ki, şimdiye kadar "Dolar" sayesinde dünyanın her köşesine el atabilen, "yardım" adı altında Yankee emperyalizmini hunharca sürdüren Amerika bugün artık başka ülkelere yardım etmek şöyle dursun, kendisi yardıma muhtaç bir duruma düşmüştür.

ANT'ın dış politika sayfasında ayrıntılı şekilde izah edildiği gibi, Birleşik Amerika'nın uluslararası politikada en etkili silâhı olan "Dolar" bugün bütün itibarını ve değerini kaybetmek durumundadır. Çünkü Amerikan hazinesindeki altın stokları süratle erimektedir. Öte yandan Hazine Bakanı Fowler, geçen hafta, Amerika'nın enflasyon tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu resmen açıklamıştır. Bu durum, giderek, Amerika'yı borçlu bulunduğu Avrupa ülkelerine ekonomik bakımdan bağımlı kılmaktadır. Ekonomik bağımlılığın, siyasi alandaki etkileri de şüphesiz kısa zamanda görülecektir. Bugüne kadar **"dünya jandarması"** rolünde bütün karaparçalarını ve denizleri bir manevra sahası haline getiren Amerika, içine düştüğü ekonomik bunalım karşısında artık başka ülkelerden elini eteğini çekmek zorunda kalacaktır. El etek çekmenin en belirgin tezahürü ise, tabii, Amerikan üslerinin kaldırılması ve askerlerinin geri çekilmesi şeklinde olacaktır.

NİTEKİM Amerika şimdi kendi çevresinde bir savunma çemberi meydana getirme gayreti içindedir. NATO Nükleer Planlama Grupu'nun bu hafta Ankara'da yapacağı toplantıda bu konu görüşülecektir. Her ne kadar, Türkiye de dahil, bazı NATO üyeleri Amerika'nın bu yeni teşebbüsüne şiddetle karşı çıkmakta ise de, Pentagon için yapacak başka şey yoktur. Esasen, süresi gelecek yıl sona eren NATO Andlaşmasının 1969'dan sonra devam edip etmeyeceği şüphelidir. Çünkü 2. Dünya Savaşı sonrasının şartları tamamen değişmiş, NATO üyesi Avrupa ülkeleri, dün karşı cephede oldukları komünist ülkelerle bugün çok sık ilişkiler kurmuşlardır. Amerika "komünizme karşı cephe" **hareketinde yalnız kalmıştır. İster istemez tası tarağı toplayıp gidecektir. Her ne kadar Başkan Johnson, hafta sonunda yaptığı bir konuşmada** "Türkiye'nin Amerika için Vietnam kadar önemli olduğunu" **söylemişse de, sonuç değişmeyecektir. Zira, Amerika, bugün yarım milyon askerle işgal altında bulundurduğu Vietnam'dan da ergeç çekilmek zorundadır. Türkiye'den de askerini ergeç çekecektir. Ama gitmeden önce, Türkiye ve Ortadoğu'daki ekonomik çıkarlarını sürdürebilmek için elinden geleni de ardına koymayacaktır. Türkiye, Yankee emperyalizminin kirli oyunlarına sahne olacaktır. Türkiye'nin sosyalist güçleri bu oyunlara karşı uyanık bulunmalıdır.**

AMERİKAN ÜSSÜ'NDE KAVGA!

■ *Diyarbakır'daki üsse Türk subay ve erlerinin sokulmaması, Türkiye'nin hükümranlık hakkına vurulmuş ağır bir darbedir.*

ANT, önceki sayısında Türkiye'deki Amerikan üs ve tesislerinin listesini yayınlamış ve bu üslerin '*devlet içinde devlet*" statüsüne sahip olduğunu belirterek şunları yazmıştı: "*Bu üs ve tesislere hiçbir Türk girememekte. Türklerle çıkan ihtilaflarda Türk hukuk mevzuatı uygulanamamaktadır. Bu üs ve tesislerin bir savaş halinde Türkiye'nin çıkarlarına uygun olarak kullanılacağına dair hiçbir garanti yoktur. Tamamen Amerikalıların yönetimindeki bu üs ve tesislerle Türkiye, işgal altında bir ülke durumuna sokulmuştur. Amerikan uşakları, bu hazin manzara karşısında hâlâ Türk sosyalistlerine bir cevap vermek cür'etini gösterebilecekler midir?*"

Aradan iki hafta geçtiği halde "*Türkiye'de üs yok tesis var*" edebiyatı yapanlardan doğru dürüst bir *cevap çıkmamıştır.*

Buna karşılık, son bir hafta içerisinde birbirini izleyen bazı olaylar, ANT'ın yayınının ne kadar isabetli olduğunu ortaya koymuş ve iddialarımızı pekiştirmiştir.

Bu olaylardan Türkiye'yi yönetenler hesabına en yüz kızartıcı olanı, Diyarbakır'daki Amerikan Üssü'nde Türk ve Amerikan subayları arasında vuku bulan çatışma ve bunun sonuçlarıdır.

Bilindiği gibi, hükümet sözcüleri, Türkiye'de mevcut Amerikan üslerinin (onlara göre tesislerinin) *yönetiminde Türk ve* Amerikan subaylarının eşit yetkiye sahip bulunduklarını ve herhangi bir harekât halinde silâhların veya savaş araçlarının kullanılması emrinin ortaklaşa verileceğini ileri sürmektedirler.

■ *Diyarbakır'daki üs'te çıkan kavganın içyüzü*

Oysaki gerçek tamamen başka türlüdür. Bu Amerikan üslerindeki silâhların ve araçların kullanılması yetkisi sadece ve *sadece Amerikan subaylarına* aittir. Türk subaylarının bu hususta hiçbir yetkileri yoktur. Amerikalı albay veya yarbayların komutasındaki üslere sadece bir Türk teğmeninin komutasında muhafız birlikleri verilmektedir. Yani, Türk subay ve askerleri, kendi başına buyruk olan Amerikalıları korumakla görevlidirler.

CEMAL TURAL
(Genel Kurmay el koymalıdır)

REFİK YILMAZ
(Türk subayı ezdirilmemelidir)

Önceki cuma gecesi Diyarbakır'a 25 kilometre mesafedeki Pirinçlik Amerikan Üssü'nde vuku bulan olay, 60 kişilik Türk muhafız birliğinin komutanı Teğmen Yılmaz Baysal'ın nöbetçi birliğini değiştirmek üzere üs kapısına gelmesiyle başlamıştır. Amerikalı nöbetçi, o gece bilinmeyen bir sebeple Teğmen Yılmaz Baysal'ı içeri almadığı gibi, dış devriyede kullanılmak üzere her gece verilen vasıtayı da, Üs Komutanı Amerikalı Albay Wilkinson'ın emri gereğince veremeyeceğini bildirmiştir.

Türk subayı ile nöbetçi Amerikan eri arasında çıkan tartışmaya derhal Amerikalı subaylar da katılmıştır. Teğmen Yılmaz'a Amerikalıların hakaret ettiğini gören Mehmetçikler dayanamayarak komutanlarının yardımına koşmak istemişlerdir. Tartışmanın *sert bir şekilde devam* ettiği sırada Amerikalıların silâha sarıldığı görülmüştür. İki taraf arasında beş dakikalık bir silâhlı çatışma olmuş ve olay daha sonra Muhafız Birliği'nin bağlı bulunduğu Zırhlı Tugay Komutanlığı'na bildirilmiştir.

■ *Türk askerleri Amerikan üssüne giremeyecekler*

Ertesi gün aynı yerde ikinci bir olay daha vuku bulmuştur. Dışarıda yaya devriye gezen Türk nöbetçilerine hakarette bulunan Amerikalı yüzbaşı William ile nöbetçi birliği tekrar kapışmış. Üs Komutanı Wilkinson ise "*Bundan böyle Türk askerleri aramıza giremez. Mecbur iseler güvenliğimizi dışarıdan korusunlar, onlara ihtiyacımız yoktur*" şeklinde konuşmuştur.

İkinci olay üzerine Türk Birliği Komutanı Teğmen Yılmaz Baysal ile birliği değiştirilerek

UŞAKLAR ONLARDIR Kİ...

ANT'ın önceki sayısında Amerikan üslerinin listesini yayınladıktan sonra sormuştuk: "Amerikan uşakları, bu hazin manzara karşısında hâlâ Türk sosyalistlerine bir cevap vermek cür'etini gösterebilecekler midir?"

Ya kimse uşaklığı üstüne alınmamış, ya da ANT'ın açıkladığı gerçeklere cevap vermek cesaretini kendisinde bulamamış olacak ki, kimseden ses seda çıkmamıştır.

Ne hikmettir, Tercüman'ın Amerikanofil yazarı Kadircan Kaflı, ANT'ın sorusuna kendisini muhatap saymış olacak ki, hemen kaleme sarılmıştır. Bay Kaflı, bakın neler diyor:

"Bir sosyalist(!) gazete "Türkiye'deki Amerikan üs ve tesislerini açıklıyoruz" diye kocaman iki sahifeyi rakkamlarla, yazılarla, harflerle, bir harita ile donatmış! Altına da "İşgal altındaki *Türk toprakları" başlığını koy*muş! Yazısını şu terbiyesizce satırlarla bitirmiş:

— Amerikan uşakları, bu hazin manzara karşısında hâlâ Türk(!) sosyalistlerine bir cevap vermek cür'etini gösterebilecekler midir? Bekliyoruz...

Türkiye'de Türk - Amerikan tesisleri yoktur, diyen mi var? Bunu Türk Hükümeti de, Amerikan Hükümeti de çoktan açıklamıştır. Nitekim bu gazete, bu bilgiyi Amerikan Hava Kuvvetleri'nin hazırladığı bir rapordan almış.

"Yiğitin malı meydanda olur." Kancığın kundağı ise gizlidir.

Buralarda Amerikan bayrakları dalgalanıyormuş! Evet, ama o bayrakların yanında Türk bayrakları da dalgalanmaktadır, çünkü bu tesisler Türk-Amerikan gözetleme ve savunma tesisleridir, Rusların Türkiye'yi de Türkistan ve Kafkasya gibi işgal etmek hırslarına ve teşebbüslerine karşı iki devlet arasındaki anlaşmalara göre kurulmuştur. Türk müfrezeleri tarafından korunmaktadır, vazifeli, misafir veya namuslu her Türk vatandaşına açıktır.

. . . .

Türk Silâhlı Kuvvetleriyle Amerikan Silâhlı Kuvvetleri pek samimi bir arkadaşlık içindedirler."

Bay Kaflı'nın bu satırlarına karşı hiç bir şey söylemiyeceğiz. Sadece kendisine, Amerikan üslerinin nasıl kullanıldığına dair bu sayfalarda yer alan diğer haberleri okumasını tavsiye etmekle yetiniriz.

Bay Kaflı, yazısının altında, bir takım başka iddialar sıralayarak sormaktadır: "Moskof uşakları bu hazin manzara karşısında Türk milliyetçilerine bir cevap vermek imkânını bulabilecekler midir?".

Sosyalistler ne Amerika'nın, ne de Rusya'nın uşağı olmadığına göre, Bay Kaflı'nın bu sorusuna da, ta Moskova'lara, koşup beş on kuruşluk ticaret yapmak için beşinci dereceden memurlara gerdan kıranlar cevap versinler.. Çünkü uşaklar, düne kadar "kahrolsun!" dedikleri kimselere, bugün üç beş kuruşluk menfaat için yüzsuyu dökenlere yakışır!

Komutanlar Diyarbakır olayı karşısında ne düşünüyor?

AHMET TOPALOĞLU (Hani hükümranlık hakkı?)

yerine yeni bir birlik muhafaza göreviyle Amerikan Üssü'ne verilmiştir. Teğmen Yılmaz Baysal'ın da tutuklanarak Askeri Cezaevi'ne bırakıldığı öğrenilmişse de, Zırhlı Tugay Komutanı Mehmet Barış ile diğer yetkililer böyle bir şeyin olmadığını bildirmişlerdir. Ancak, güvenilir kaynakların iddiasına göre, Türk teğmeni tutuklanmıştır.

Bu olaylardan sonra Amerikan Üs Komutanı Albay Wilkinson tarafından üs mensuplarına dağıtılan bir tamimle Türk askerleri ile konuşmak ve Diyarbakır'ın içine inmek yasaklanmıştır. Ayrıca, şehir içinde bulunan bütün Amerikalı aileler üsse çağırılmışlardır. Türk Muhafız Birliği Komutanı Teğmen Yılmaz Baysal'ın yerine altmış kişilik yeni bir birlikle görevlendirilen Teğmen Altan Çeliker göreve başlamış, ancak buna rağmen Türk birlikleri üsten içeri alınmamış, girip çıktıkları kapıya tel örgü çekilmiştir. Bu arada Türk birlikleri için yaptırılmakta olan büyük lojmanın inşaatı üs komutanının emri üzerine durdurulmuştur.

Haberin pazar günü şehirde duyulması üzerine, halk otobüslerle Pirinçlik'e gitmiş, alınan sıkı tedbirlerden dolayı hiç kimsenin üsse yaklaşması mümkün olamamıştır. Şehir içinde görülen Amerikalılar da halk tarafından çeşitli şekillerde protesto edilmiştir.

Bu arada haberi doğrulamak için bilgilerine başvurulan yetkili Türk komutanlarının beyanları birbirini tutmamıştır. Zırhlı Tugay Komutanı Mehmet Barış'ın "Böyle bir şey yok" demesine karşılık, olaylarla yakından ilgili bir subay "Böyle bir şey basına intikal ettirilemez. Skandal olur" demiş, sonradan "Böyle bir şeyden haberim yok" şeklinde konuşmuştur. Yedinci Kolordu Komutanı Kemalettin Eken, olayla ilgili hiç bir şey söylememiştir. Amerikan üs yetkilileri ise, Türk gazetecilerinin telefonlarına cevap dahi vermemişlerdir.

Bütün yalanlama ve örtbas etme gayretlerine rağmen, ortada Türkiye'nin hükümranlık haklarına ve Türk askerine saygısızlık teşkil eden acı bir gerçek vardır.

Genelkurmay Başkanı Sayın Tural, Kara Kuvvetleri Komutanı Sayın Refik Yılmaz ve Milli Güvenlik Kurulu'nun üyesi bulunan diğer komutanlar, herhalde Pirinçlik Üssü Skandalı ile yakından ilgilenecek ve politikacılar tarafından hiçe sayılan Türkiye'nin hükümranlık haklarını ve Türk askerinin onurunu korumasını bileceklerdir.

■ Amerikan üslerinde Türk işçisi greve gidiyor

Amerikan üslerindeki "devlet içinde devlet" statüsünün bir başka örneği de, buralarda çalışan Türk personelinin haklarının hiçe sayılmasıdır. Nitekim, Türk işçilerinin hakları tanınmadığı için, Türkiye Harp İş Federasyonu, 39 Amerikan askeri işyerinde grev kararı almış ve kademeli grevin uygulanmasına ilk olarak Adana'daki İncirlik Hava Üssü'nde başlanmıştır.

Harp İş Sendikası'nın İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Samsun, Diyarbakır'da düzenlediği grevlere 1000 kadar işçi katılacaktır.

Grev kararı üzerine Amerikalılar derhal grev kırmak için harekete geçmişler ve hükümetin ergeç grevi erteleyeceği haberini yaymışlardır. Grev başladıktan sonra Amerikalıların bütün ulaşım işleri tamamen aksayacaktır. İncirlik'te başlayan grev, burada yapılacak olan askeri tatbikatı da aksatacaktır. Tatbikat için halen İncirlik Hava Üssü'ne 400 uçak ve 5000 Amerikan askeri gelmiştir.

Amerikan üslerinde Türk işçilerini çalıştıran Tumpane Şirketi, bu işi dokuz yıldan beri yürütmekte ve çalıştırdığı her işçi için ABD silâhlı kuvvetlerinden 40 Dolar komisyon almaktadır. Tumpane Şirketi, işçilere ödediği ücretleri ABD Silâhlı Kuvvetleri'ne yüksek olarak bildirmekte, Türk işçilerine daha düşük ücret ödeyerek aradaki farkı da kendisi almaktadır. Üslerde çalışan Türk işçilerine Amerikalılar hakaretamiz muamelelerde bulunmakta, tam mânasıyla devlet içinde devlet gibi hareket etmektedirler.

İncirlik'teki grevin başlaması sırasında bir konuşma yapan Harp İş Sendikası Genel Başkanı Celâl Bülbül, **"Grevimizin hiçbir surette siyasi bir veçhesi yoktur ve olamaz da... Ancak şunu Amerikan Sefiri'ne hatırlatalım ki, grevimizi kırmağa yeltenirlerse, o takdirde bu grev siyasi mahiyet arzedebilir, bunun sorumlusu da elbette Amerikan Sefiri'nin ta kendisi olur"** demiştir.

Grevin başlaması sırasında İncirlik Üssü'nün Türk muhafız birliği kumandanı olan jandarma binbaşısı, Türk işçilerine başarılar dilemiş ve grevciler tarafından alkışlanmıştır.

■ Amerika'nın yeni bir projesi Ankara'da görüşülecek

Türkiye'deki Amerikan üslerinde bu olaylar sürüp giderken Ankara önümüzdeki günlerde önemli bir toplantıya sahne olacaktır.

Demirel'in Moskova'da, Türk - Sovyet görüşmelerinin ikinci ve son bölümü için Sovyet Yetkilileri ile aynı masaya oturacağı 28 Eylül Cuma günü, Ankara'da NATO'nun nükleer planlama grubu çalışmaları başlayacaktır. Kanada, Batı Almanya, İtalya, Hollanda, Türkiye ve İngiltere Savunma Bakanları NATO Genel Sekreteri Manlio Brosio'nun başkanlığında yapacakları toplantılarda, Amerika Birleşik Devletleri toprakları çevresinde kurulacak füze savar kuşağını tartışacaklardır.

Türk - Sovyet görüşmelerinin, sona ermesi dolayısıyle, Ankara ve Moskova'da ortak bildirinin yayınlanacağı 29 Eylül C.rtesi günü, Ankara'daki NATO Nükleer Planlama Grubu toplantısı da sona erecektir. Moskova'da Demirel, Sovyetler Birliği ile dünya barışı, Kıbrıs ve ekonomik yardım konusunda anlaşmaya daha doğrusu kendi fikirlerini karşı tarafı gücendirmeyecek biçimde söylemeye çalışırken, Ankara'da yedi NATO üyesinin Savunma Bakanı nükleer silâhlanmayı hızlandıran Amerika'nın etrafında füze kuşağı kurma yolundaki teklifini görüşeceklerdir.

Bütün bunlar göstermektedir ki, iktidar sözcüleri ve Amerikan uşakları ne derlerse desinler, 35 milyon metre kare Türk toprağını işgal eden Amerika'nın üsleri meselesi, Türkiye için biran önce icabına bakılması gereken en büyük baş belâsıdır.

Gazetecilik

Yaşar Kemal

BİR işçi seminerinde işçi temsilcileriyle konuşuyor, onlara gazeteciliğimizi, gazeteciliğimizin gelişmesini ve içyüzünü anlatıyordum. Bir ara ilân hikâyesini anlattım. Dünyada ve Türkiye'de ilânın ne kadar etkili bir şey olduğunu söyledim.

Gazeteleri idare edenleri de, politikasına yön verenleri de saydım. Yüzde yüz bağımsız gazete olamayacağını söylemekle beraber, az da olsa bağımsız gazetelerin olduğunu da söyledim. Gazetelerin politikaları, 1 — Kapitali koyan kişinin, ya da kurumun, 2 — Politik rejimlerin, 3 — Hükümetlerin, 4 — İlân şirketlerinin, ya da ilânı veren kurumların yön verdiğini, bunlardan başka da etkenlerin bulunduğunu söyledim. Bir de bizim gazeteler üstündeki ilân baskısını anlattım.

Bir işçi temsilcisi:

— Öyleyse hiç bağımsız gazete yok bizde, dedi.

— Bence tam anlamıyla bağımsız gazete yok, dedim. **Bir Nadir Nadi, bir İlhan Selçuk, bir Ecvet Güresin Cumhuriyette yazıyor, diye Cumhuriyet bağımsız olmaz. Bir Çetin Altan, Akşam'da yazıyor diye Akşam bağımsız olmaz. Bir Abdi İpekçi Milliyette, diye Milliyet bağımsız olmaz,** dedim.

Bugün artık Türkiyede karşı karşıya iki güç var. Birisi Özel Sektör dediğimiz kapitalist güç, öteki de emekçi güç. Öyleyse bizim gazeteler nasıl bağımsız gazeteler? Kapitalistlere ve emekçilere karşı ayrı mı davranıyorlar bu bağımsız gazeteler. Yoksa bir tarafın faydaları daha ağır mı basıyor? Şöyle toptan gazetelerimize bakacak olursak bu gazeteler daha çok kapitalistleri, yani özel sektörü tutuyor. Şimdilik bu böyle. Denebilir ki, şimdilik özel sektör gazetelere daha etken, ilânıyla, okuyucu sayısıyla. Özel sektör ilânıyla etken ama, okuyucu sayısıyla hiç de etken değil. Türkiyede okuyucuların yüzde doksanı emekçilerdendir. Demek ki, bizim gazeteler okuyucularına da karşıdır. Niçin, çünkü bizim gazetelerin yaşamasını, çoğunlukla ilân sağlar. Hemen hemen hepsinin.. Onun için gazeteler okuyucularının faydalarından çok ilânı veren özel sektörün, ister istemez, faydalarını kollarlar. Çünkü bizim gazeteler daha milli kurumlar olamamışlardır.

Başka memleketlerde de öyle değil mi? Aşağı yukarı bu iş başka memleketlerde de böyledir. Ama başka memleketlerde bağımsız gazeteler vardır.

Bağımsız gazeteler büyük "Milli Kurumlar" dır. Onlar, okuyucuları ve ilânı veren özel sektör arasında bir denge kurmuşlardır. Özel sektörü ne kadar tutarlarsa, emekçileri de o kadar tutarlar.

Bir gazeteyi milli bir kurum haline getirmek, bağımsız bir gazete haline getirmek çok zor bir iştir. Önce ilâna falan boş verecek bir okuyucu kütlesine sahip olması gerek o gazetenin. Çünkü ilân sahipleri ilânlarını bir maksat için verirler. Onlar da çok satan bir gazeteye hatır için değil, faydaları için ilân verirler. Bir de çok sağlam bir kapitale dayanması gerektir ki, sağdan soldan esen yellere kapılmasın. Özel sektörün kapitali karşısında direnebilsin. Bir de bir gazetenin milli bir kurum niteliğine kavuşabilmesi ne gazete sahibinin elindedir, ne de iyi niyetli birkaç yazarın. Bu bir gazetecilik seviyesidir. Bir memleketin demokratik ortamı seviyesidir. Bir gazeteciler topluluğunun, hatta çoğunluğunun bağımsız gazete, milli kurum düşüncesine inanmasıdır ve bunun için çaba harcamasıdır.

Türkiyede milli kurum (Milli Müessese) niteliğini taşıyan bağımsız bir gazete olabilecek midir? Elbette olacak. Çoğunlukla özel sektörü tutan gazetelerde Nadir Nadinin, Çetin Altanın, Abdi İpekçinin, İlhan Selçuğun bulunabilmesi Türk gazeteciliği için az Berilik mi?

Bağımsız bir gazete bir demokraside, bir memlekette zorunludur. Hiç olmazsa bu yıllar içinde böyle birkaç gazete doğmalıdır.

Bir sınıfın gazetesi olacağına, bir memleketin gazetesi olmak, "Milli Kurum" niteliğini yüklenmek az bir şeref mi?

MOSKOVA DÖNÜŞÜ KABİNE DEĞİŞECEK

■ *Demirel Rusya gezisine devam ederken değişecek bakanlarla ilgili çeşitli tahminler ortaya atıldı. Çağlayangil'in de istifa ettirilmesi bekleniyor.*

SÜLEYMAN Bey, Nazmiyanım, Kuaför Nuh ve şürekâsının Sovyetler Birliği gezisi devam etmektedir.

Anadolu Ajansı Genel Müdürü Atilla Onuk'un eğlenceli ve pek istifadeli haber, röportaj ve notlarından öğrendiğimize göre, Sovyetler Birliğinde Demirel gezisinin ikinci gününde en meşhur Rus kadar tanınmış bir şahsiyet haline gelmiştir.

Yine A. A.'ya göre, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında bazı konularda tam bir görüş birliğine varılmıştır. Bu konuların Kıbrıs, Vietnam ve dünya barışı gelmektedir.

Anadolu Ajansı bültenlerinde ve TRT haberlerinde *"Komünist Parti Genel Sekreteri"* deyiminin *"Parti Genel Sekreteri"* olarak kullanılması için emir veren Demirel, Sovyet liderleri ile yaptığı resmi ve özel görüşmelerde, *iki ülke arasındaki* ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinden sık sık söz etmiştir. Buna karşılık veren Sovyet liderleri, ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi yanında, kültürel ilişkilerin de geliştirilmesi gerektiğini söylemişler, Demirel ise cevap olarak yalnız başını sağ taraftan sol tarafa aktarmakla yetinmiştir.

Gece kırmızı ışık altında gitar çalan gençlerin *tevkif edilerek* mahkemeye verildiğini de bu arada unutan Demirel, Lenin'in mezarını da ziyaret etmiş ve bir çelenk koyarak saygı duruşunda bulunmuştur.

Bestekâr Haçaturyan ile de tanışan Demirel, Anadolu Ajansına göre *"kendisine iltifatta bulunmuş, san'at ve san'atkârlara karşı hürmet duyduğunu belirterek eserlerinizi zevkle dinleriz"* demiştir. Tabii bu arada Demirel, Orhan Kemâl'in tevkifinden, Aziz Nesin'in poliste saatlerce sorguya çekilerek dolu dolu *"senin ağzına sıçarım"* denildiğinden Sovyetler Birliği'nden ithal edilen plakların siyasi polis tarafından toplanıp imha edildiğinden hiç bahsetmemiştir.

Demirel'in Rusya gezisi devam ederken kabinede değişiklik yapılacağı söylentileri tekrar ortaya çıkmıştır. Uzun süredenberi Demirel'in, Turizm Tanıtma Bakanı Nihad Kürşad'ı, Devlet Bakanı Kâmil Ocak'ı, Tekel Bakanı İbrahim Tekin'i, Devlet Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu'nu değiştireceği, Ankara'da ısrarla dolaşan haberler arasına *son günlerde bir de Dışişleri* Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'de eklenmiştir.

Çağlayangil'in, *değişecek* bakanlar kafilesine eklenişi Keşan Toplantısında geçen olaylardan sonra olmuştur. Keşan'da, Türk - Yunan görüşmesi için hazırlanan salona giren Türk heyeti üyeleri, kendilerine ayrılan yerlerde bir metnin bulunduğunu görmüşlerdir. Bu metinde, Yunanistan'ın tezi Enosis izah edilmiştir. Türk heyetinde kopan panik bir süre devam etmiş ve toplantıya ara verilmesi istenilmiştir. Demirel'in başkanlığında hemen bir toplantı yapılmıştır. Demirel, Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'e, Yunanlıların getirdikleri Enosis görüşüne *karşı öne sürülecek* Türk tezinin ne olduğunu sormuş ve hazırlanan karşı teklif hakkında bilgi verilmesini istemiştir. Fakat, böyle bir şeyi önceden aklının kıyısından geçirmediği için Çağlayangil, Demirel'e doyurucu cevap verememiştir. Türk - Yunan görüşmesi açılır açılmaz Enosis teklifi ile karşı karşıya gelince, kırattan düşmüşe dönen Demirel, hıncını Çağlayangil'den alarak, toplantıya katılan öteki Türk heyeti üyelerinin önünde o kendine özgü Ispartalı şivesiyle Dışişleri Bakanını batırıp batırıp çıkarmıştır.

Bu olayın üzerinden geçen süre, esasen yıllarca valilik yapmış ve böylesine yüzlerce olayla karşılaşmış Çağlayangil'in içindeki burukluğu küllendirmiştir. Ancak, Romanya gezisine, açıklanan heyete adı konulmayan Berber'in götürülmesi ile kopan *fırtına ve Yeşilköy hava alanın*da bu konu ile ilgili sorulara Demirel'in verdiği cevap yeniden ihtilafı alevlendirmiştir. Demirel, berber ile ilgili sorulara *"Ben büyük meselelerin adamıyım, böyle basit işleri Dışişleri Bakanına sorun"* şeklinde cevaplandırmış, Çağlaynagil de önceden hazırladığı bir metni gazetecilere okumuştur. Bütün bunlara *rağmen, Çağlayangil* Demirel ile Sovyetler Birliği gezisine katılmış, oradan da Birleşmiş Milletler toplantısında hazır bulunmak üzere New York'a geçmiştir...

Ekim ayında hükümette değişiklik *olacağını belirten* siyasi çevreler, Çağlayangil'in meşrebini göz önünde bulundurarak *"O istifa nedir bilmez, yalnız istifa ettirilir"* demekte ve şunları söylemektedirler:

"Demirel, aslında hükümet üyelerinin büyük bir kısmından memnun değildir. Bunların başında Mehmet Turgut, Ali Naili Erdem gelir. Fakat, Erdem ile Turgut'u Demirel'in dişi kesmez. Fakat, Osman Kibar'ın himayesinden çıkardığı Nihat Kürşad, Adana'lılar tarafından eskisi kadar tutulmayan İbrahim Tekin, İkinci Millî Ligi içinden çıkılmaz duruma getiren Kâmil Ocak, hiçbir işe yaramadığı anlaşılan ve arkasında grubu olmayan Müftüoğlu değiştirilecek ve yerlerine her geçen gün güçlenen Ekmel Çetinel'in çevresindeki 25 kişilik gruptan adamlar alınarak Çetinel yalnız bırakılacaktır. Tabii bu arada, Ferruh Bozbeyli'nin yerine Hasan Dinçer getirilince, Bozbeyli yanlı olanlardan birinin de kabineye alınması ihmal edilmeyecektir... Yeni Türkiye Partisi'nden AP ye geçmek isteyip de garanti isteyenlerden bir kişinin de bakan yapılması sürpriz olmayacaktır."

RUSYA'DAN SEVGİLERLE (Demirel'ler ve Refet Sezgin)

LUCILIUS'dan (İ. S. 60)

BİR HAN'FENDİYE ŞİRİNLİK OLSUN DİYE

Kaçtır söylüyorum, berberle geçiyor bütün ömrün,
Nuh diyor, peygamber demiyorsun...
Saçım, kaşım, dudağım derken, akşamı ediyorsun..
Yazık bunca masrafa, bunca astara!..
Anlıyamıyorum valla,
Niye kendine yeni bir yüz satın almıyorsun?..

Türkçe söyliyen : Can YÜCEL

GOOOOL!.. VE DEFOOOOL!..

Orhan Şeref'e geçirdi, Şeref Ulvi'ye... Hay sağlıcakla geçiremez olaydın!.. Ulvi hızlandı... Gözünü seveyim, ağırdan al biraz!.. Sanki biz öyle demedik, hâlâ koşturuyor herif... Şimdi de tuttu, müsait pozisyonda ki Kâmil'e verdi... O ocağı sönmiyesice de aldı, Faruk'a aşırdı. Sırıtkan Faruk, gine de içli çocuk, "Günah benden gitsin!" dedi, üstünden atladı... Aksiliğe bak sen, top gelip Orhan'ın ayağına çarpmaz mı!.. Allah kahretsin!.. Gooooool!.. Millet fırladı yerinden... Taşlar uçuşuyor havada... Şişeler, bıçaklar parladı... Bir kurşun geçti kulağımın dibinden... Bunun böyle olacağı belliydi zaten... Ahmet - Ahmede, Mehmet Mehmede, mübalağa cenk olundu... 40 ölü; 600 yaralı, 60'ı ağır...

O, üç tahta parçasının arasından geçip yırtık ağa takılan, **bildiğimiz top değil de, başka bir matah sanki!.. Kardaş, Yunan gâvuru mu girdi kalemize, n'oluyorsun yahu!.. Enosis mi ilân edildi, Altıncı Filo topa mı tuttu İzmir'i, ekmeğini mi aldılar elinden, haksız yere işten mi attılar, kundak mı soktular gecekonduna, mütegallibe mi oturdu toprağının üstüne, karını - kızını koltukevine mi kapattılar?.. Ne diye kan bürüyor gözünü böyle?.. Olup olacağı bir ayaktopu maçı, kazansan da olur, kaybetsen de... Yeter ki insanlık haklarına, *yurtdaşlık onuruna*, millî bağımsızlığına kastetmesinler... Ne memleket, şimdi, üzerinde gencecik ölülerin yattığı bu yoz alan; ne de dünya, bu çamurlu top!.. Gel gör ki, Devlet Hastanesinde, yaralılardan Uğur Taluy, yatağının içinde emekliye emekliye, "Görmüyorum, ışıkları yakın, topu görmüyorum," diye sayıklıyor... Ben de biliyorum, kardaş, asıl kabahat, rotatifleriyle, mikrofonlarıyla, totolarıyla, kotalarıyla dünyayı, o koskoca, o pırıl pırıl, o rengârenk, o güle - oynıya yaşanası dünyayı o çocukcağızın gözünde küçülte, kararta bir sıtirici meşin top haline getirenlerde... Asıl suç, üç - buçuk para babası, kapanık Anadolu illerinde top atmasın, top oynatıp vurgun vursun diye, senin memleketine, Sıvas'ına, Kayseri'ne bağlılığını sömürenlerde...**

Yöneticilerimiz, bu milletin başına göz - göre - göre ve geliyorumla belâ geldikçe, "Gerekli tedbirler artık alınacaktır," diye yaramıza tuz basan yöneticilerimiz, "Başsağlığı" demeçleri yolluyorlar sana... Sözüm meclisimizden dışarı, hani elektrik sandalyesinin eşiğinde "Son sözün ne?" diye sormuşlar Amerikalıya, Amerikalı da "Bu bana çok iyi bir ders olacak," demiş... Barî bizimkiler de "Baş" yerine "Kafa" sağlığı *demeçleri yollasalar da... Sen de, hafta - sekiz - gün -* dokuz yoz alanlarda "Goooool!" diye birbirini vuracak yerde, gelecek seçimlerde kendilerine dört-dörtlük bir "Defoooll!" çeksen!... Ama onlar "Kafasağlığı telgrafları çekmeseler de, şimdiye dek senin çektiğin, aklını başına toplamak için yetti de, arttı bile. Sen de biliyorsun, bu "Defooooll" un da folu var, yumurtası da...

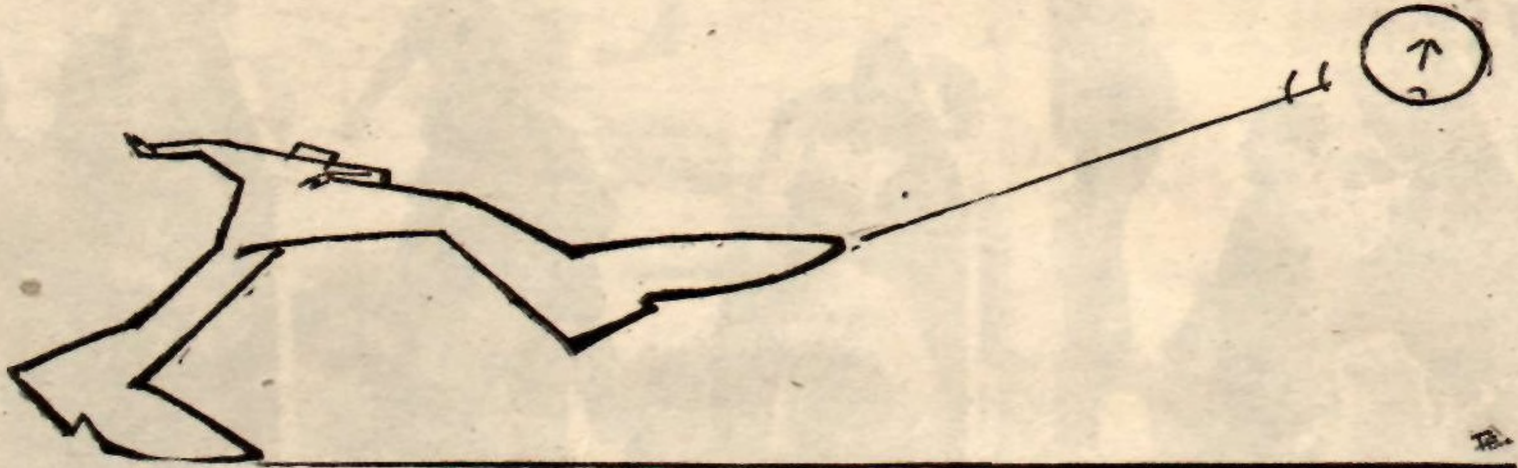
Duyduk hep Kayseri'nin Valisi, o gün, sabahtan koyulmuş yola, Geysi bağlarına varmış kuşluk vakti; kurdurmuş *sofrasını, epiy bir* parlattıktan sonra başlamış türküye:

"Geysi bağlarında bir top gülüm var,"

diye, okumuş yukarılardan... Ne bilsin hazret... umurunda mı?... O sırada, Kayseri'de, aşağıda, *"Top uğruna, bok yoluna,* sana bana ölüm var."

Allah inandırsın sizi, kardeşler, eskiden çok severdim sporu, ama artık Kıvanç duymaz oldum ben bu işten...

Can YÜCEL

AYAK OYUNU!..

İŞÇİ SINIFI VE TİP

FETHİ NACİ

10 Ekim 1965 seçimlerinde yapılan propaganda konuşmalarında, *"İşçiler, köylüler, dar gelirliler, marabalar..."* diye söze başlayan T.İ.P. hatiplerini daha çok giyimi kuşamı yerinde, tuzu kuru kimselerin dinledikleri; işçilerin, köylülerin, marabaların ise A.P. hatiplerini dinlemeyi yeğledikleri çok söylendi, çok yazıldı. Sosyalist hareketin gelişmesine karşı olanlar, belirli tarihi, ekonomik, politik sebepleri olan bir durumu, yani Türk işçi sınıfının gerekli bilince erişememiş olması durumunu, sadece T.İ.P.'nin ve T.İ.P. yöneticilerinin yetersizliğine bağlayarak bu tek sosyalist örgütü emekçi kitlelerin gözünde küçük düşürmeğe çalışırken, sosyalist eylem içindeki birtakım arkadaşlarımız da tarihi gelişmenin objektif kanunlarıyla ülkemizin somut durumunu birbirine karıştırmak ve somut durumu çözümlemek yerine birtakım soyut ve genel sözlere yaslanmak hatasını işlemektedirler. Bu ikili hataya karşı çıkmanın en doğru yolu, içinde bulunduğumuz tarihi aşamanın gerçekliklerini iyi değerlendirmeğe çalışmaktır. "İyi değerlendirmek", ne çare ki, ancak birtakım hatalardan geçilerek varılabilecek bir sonuç! Başkalarını hatalı davranmakla suçlarken de hata yapmak mümkün. Ama bunu da göze almak şart. Çünkü *"iyi değerlendirme"* gökten zembille inmeyecek.

Türk işçi sınıfının büyük çoğunluğunun henüz bir sınıf bilincine varamadığı bir gerçek. Bunun birtakım objektif sebepleri var. Ben, bu yazıda, işçi sınıfı çoğunluğunun T.İ.P.'*nin politik eylemine gerektiği gibi* katılmamasının, gereken aktifliği göstermemesinin, daha çok devrimci bir potansiyel güç halinde kalışının "sosyalizmin yakın hedefleri ve işçi sınıfı" açısından çözümlemesini yapmağa çalışacağım.

TÜRKİYE'deki sosyalist mücadelenin bugünkü safhada gösterdiği bazı özellikler, işçi sınıfının sosyalist eyleme gereken ölçüde katılmasını geciktirici sonuçlar doğurmaktadır. Çünkü Türkiye'de Avrupa'dan, bilimsel sosyalizmin anayurdundan, farklı bir durumla karşılaşıyoruz. Avrupa'da burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki mücadele kapitalizmin gelişmesinin sosyal temelini, toplumun temel çelişmesini teşkil etmiştir. Oysa Türkiye'de, Türkiye'nin ekonomik gelişme seviyesine bağlı olarak, burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki çelişmeden önde gelen çelişmeler vardır: Kapitalist gelişme ile yarı feodal tarım yapıları arasındaki çelişme, millî çıkarlarla emperyalizm arasındaki çelişme, v.b. Başka deyişle, Türkiye'deki sosyalist mücadelenin ilk safhalarında *hemen* bir çözüme vardırılması gereken problemler, işçi sınıfının kafasını bugün meşgul eden problemler, işçi sınıfının günlük yaşamasında çok hayati olan problemler değildir; hemen bir çözüme vardırılması zorunlu olan problemler, büyük ölçüde başka sosyal tabakaları ilgilendiren problemlerdir (Toprak reformu gibi), ya da esas itibariyle millî karakterde birtakım problemlerdir. Bu problemleri *hemen* çözüme vardırmak mücadelesi, sosyalizm için mücadele ile birlikte bir tek ve aynı görevin birbirinden ayrılmaz iki görünümüdür. Ne var ki, yıllardır ekonomik ve politik mücadelenin dışında tutulan işçi sınıfının, birkaç yıl içinde, kolaylıkla bunu anlayabilmesini ve sosyalist mücadelenin kendisine ne getireceğini somut olarak değerlendirmesini beklemek fazla iyimserlik olur.

"SOSYALİZMİN yakın hedefleri ve işçi sınıfı" hakkında yukarda söylediklerimizi Türkiye İşçi Partisi'nin programından alacağımız parçalarla da doğrulamak mümkündür. T.İ.P. programı, Türkiye'nin sosyal yapısını incelerken, işçi sınıfına verdiği önemi belirtmiş ve *işçi sınıfının incelenmesine* tam 12 sayfa ayırmıştır. Oysa bu bölümde "Tarım işçileri, topraksız ve az topraklı köylüler"e ayrılan sayfa sayısı sadece 2'dir. Buna karşılık, programın "Vatandaşa neler getireceğiz?" başlığını taşıyan bölümünde işçilerle ilgili kısım, *"Çalışma"* adı altında, 6 sayfa olduğu halde, köylülerle ilgili kısım, *"Tarım"* adı altında, tam 14 sayfadır. Ve, *"Türkiye İşçi Partisi, ücreti, emeğin niceliği ve niteliğine göre ve çağdaş uygarlığın gerektirdiği insan onuruna yaraşır bir yaşama sağlayacak şekilde tespit edecektir."* (s.133) diyerek işçi sınıfının durumunda sadece bir *düzeltmeyi gerçekleştirebileceğini belirten, köklü ve yapısal* bir değişiklik getiremeyen Program, topraksız ya da yeteri kadar toprağı olmayan köylülere *parasız toprak* verileceğini söyleyerek Türk köylüsünün yaşamasında *köklü ve yapısal* bir değişiklik yapacağını belirtmekte, Türk köylüsünün yüzyıllık özlemine en kesin, en açık seçik cevabı vermektedir.

SOSYAL gelişmemizin bugünkü aşamasında başka türlü davranmak da mümkün değildir. Sosyalizm, ha deyince gerçekleşecek bir toplum düzeni değildir. Türkiye, sosyalizme geçmeden önce, sonu sosyalizme varacak olan bir *kapitalist olmayan yol* döneminden geçmek zorundadır. Bu dönemde karma ekonomi elbette devam edecektir. Nitekim T.İ.P. programında, *"Özel sektörü, ulusal ekonominin genel plana bağlı yararlı kesimi haline getirmek"* (s. 65) ve *"Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'nin ekonomik hayatının, uzunca bir süre karma bir ekonomi çerçevesi içinde yürütülmesi zorunluluğunu kabul eder."* (s. 101) denmektedir. İşçi Partisi'ni komünizm istemekle suçlayanlar, kafasız sağcılarla Metin Toker gibi antikomünizm tüccarlarıdır.

Ne var ki T.İ.P.'nin yurt gerçeklerine bağlı tutumu karşısında işçiler, *"İktidara gelirseniz köylülere bedava toprak vereceksiniz, anladık, ama bize ne vereceksiniz, gene el kapılarında mı çalışacağız?"* diyebilirler. Demektedirler de. Vergi reformu; dış ticaretin, bankaların, sigorta şirketlerinin devletleştirilmesi; devletin sosyal hizmetleri halkın ayağına götürmesi, v.b. gibi sözler, büyük işçi çoğunluğu için soyut ve güç anlaşılır sözler olarak kalmaktadır.

Sosyalist mücadelenin *kapitalist olmayan yol* aşamasından geçmek zorunluluğu, işçi sınıfına *hemen* bir şeyler verememek, toprak reformu gibi, emperyalizmle mücadele gibi problemleri ilk plana almak zorunluluğu, işçi sınıfının bilinçlenmesini geciktiren, ve daha kötüsü, emperyalizmin ve burjuvazinin hizmetindeki sendikacılar aracılığıyla işçi sınıfını sadece ücretler için yapılan bir mücadelenin dar çerçevesi içinde tutan sonuçlar vermektedir.

SOSYALİST eylem, *"bütün bu ahval ve şerait içinde dahi"*, işçi sınıfını aktif bir politik güç haline getirmenin yollarını aramak ve bulmak zorundadır.

İlerde bu konuya gene döneceğiz.

KANLI MAÇIN SORUMLUSU

GEÇEN pazar Kayseri şehri, spor tarihinin en kanlı facialarından birine sahne olmuş, bir gol yüzünden çıkan çatışma sonunda kırk kişi ölmüş, altıyüz kişi de yaralanmıştır.

Sadece Türkiye'de değil, bütün dünya basınında da geniş yankılar uyandıran facia, yöneticiler tarafından herhangi bir polisiye olay olarak kabul edilmiş, benzeri olaylarda olduğu gibi **"tahrik"**lerden, **"olağanüstü tedbirler almak"**tan, **"sorumluların cezalandırılması"**ndan söz edilmiş, ikinci milli ligi önce kaldırmak, sonra yeniden başlatmak gibi gülünçlüklere düşülmüş, Başbakan, Kosigin'in rahatsızlığı dolayısıyla esasen tehir etmek zorunda kaldığı Moskova gezisini sırf bu olaylar yüzünden bir gün ertelemiş gibi görünerek siyasi yatırım yapmak yolunu tutmuş, neticede Kayseri ve Sıvas valileri ile emniyet müdürleri görevlerinden uzaklaştırılarak sözümona sorumlular cezalandırılmıştır.

Oysaki, Kayseri ve Sıvas olayları, alelâde bir polis olayı değildir. Kanlı olayların gerisinde bir çok sosyolojik, ekonomik ve siyasal nedenler yatmaktadır.

Türkiye, mevcut düzenin çıkmazlarının yarattığı bunalımlar içerisindedir. Türkiye'de, istatistiklere göre, son yıllarda trafik kazalarında, cinayetlerde, intiharlarda, kadın ticaretinde, hırsızlıklarda endişe verici bir artış vardır. Kanlı olaylar birbirini kovalamaktadır.

Kayseri ve Sıvas olayları da, bu toplumsal bunalımın yarattığı bir patlamadır. Ve ilk stad kavgası da değildir.

Sporseverlerin gayet iyi bildiği gibi, daha önce, Bolu'da sahaya giren seyirciler hakemin ensesine tabanca dayamış, karşı takım oyuncularını 45 dakika süre ile taş yağmuruna tutmuş, Afyon'da seyircilerin üzerine süngülü askerler sürülmüş, İzmir'de bir polis, maç yöneten hakemi, **"maçı iyi idare etmiyorsun"** diyerek dövmeğe kalkmıştır. Olaylarla ilgili olarak İzmir ve Bolu emniyet müdürlerinin gazetelerde sorumluluktan yoksun demeçleri yayınlanmış ve bütün bu olup bitenler karşısında İçişleri Bakanı Sükan susmuştur.

Bazı gazetelerde yayınlanan uyarma yazılarına rağmen, ikinci millî ligin bu gergin atmosfer içerisinde hiçbir tedbir alınmadan sürdürülmesinde sakınca görülmemiştir.

İkinci millî lige dahil Sıvas ve Kayseri takımlarının Kayseri'de yapacakları maçta büyük olaylar çıkacağı ise çok önceden bilinmekteydi.

Olayın nedenleri

Bir kere, iki şehir arasındaki çekişmenin gerisinde ekonomik nedenler vardı. Sıvas, Doğu Anadolu'nun önemli merkezlerinden biri olmakla beraber, komşu il Kayseri son yıllarda büyük gelişme göstermiş, hattâ bazı Kayseri'liler Sıvas'ın ekonomik hayatını kontrol altına almışlardı.

Sonra gelmiş geçmiş iktidarlar, Kayseri'yi geliştirmek için ellerinden gelen gayreti esirgememişler, buna karşılık Sıvas'ı adamakıllı ihmal etmişlerdi.

Hele, bugünkü GP Lideri Kayseri'li Turhan Fezioğlu'nun kendilerine oynadığı oyunu Sıvas'lılar hiç bir zaman affetmemişlerdi. 1957 seçimlerinde çoğunluk sistemine göre Kayseri'den milletvekili seçilmesinin imkânsız olduğunu bilen CHP'nin o zamanki harika çocuğu Feyzioğlu, kendi seçim bölgesini terkederek Sıvas listesinin başında yer almış ve parlamentoya girmeğe muvaffak olmuştu. Ne var ki, Feyzioğlu parlamentoya girdikten sonra Sıvas'ın meseleleriyle hiç uğraşmamış, 1961 seçimlerinde de nisbi temsil imkânından yararlanarak tekrar Kayseri listesine dönmüştü Feyzioğlu'nun bu oyunu yüzündendir ki, Gemerek İlçesi'nde 1961 yılında yapılan referandumda halk Kayseri'ye değil, Sıvas'a bağlanmayı tercih etmişti.

İşte iki şehir arasında yapılan ayırım ve yaratılan çekişmenin sonucu, Kayseri ve Sıvas takımları arasındaki maçta kendisini göstermiştir. Her iki şehir halkı, duydukları hıncı, stadyumda ortaya koymak için seferber olmuşlardır.

Kanlı olay, maçın yirminci dakikasında patlak vermiştir. Kayserispor'un 21 yaşındaki oyuncusu Oktay Aktan, 18 içine inerek maçın tek golünü atmıştır. Sıvaslılar, gole, **"Ofsayd"** diyerek itiraz etmişlerdir. İtiraza, Kayserili'ler de itirazla karşılık vermiş, bu andan sonra taşlar konuşmağa başlamıştır. Taş yağmurunun yarattığı panik içinde herkes çıkış kapılarına koşmuştur. Sıvas'lıların bulunduğu kesime sapanlarıyla taş yağdıran 15 bin kızgın seyircinin karşısında elli kişilik emniyet kuvveti tam mânasıyla seyirci kalmıştır. İçeride taş, sopa ve stadın kırılan demirleri ile kafalar parçalanıp ciğerler deşilirken dışarıda da Sıvas'lılara ait otomobil ve otobüsle[...] hurdahaş edilmiştir.

Kayseri Valisi Nâzım Üner, o kriti[...] günde Gesi bağlarında piknik yapmağ[...] gitmiştir. Vali bey olayı haber aldıkta[...] sonra apartopar Kayseri'ye dönmüştü[...] ama döndüğü zaman da iş işten ge[...]miştir. Kanlı olayın bilançosu, 37'si S[...]vas'lı olmak üzere 40 ölü ve 600 yara[...]lıdır.

Demirel ile Sükan ise, olayı İstanbu[...]da öğrenmişlerdir. Sükan askeri bir [...]çakla Kayseri'ye giderken, Kosigin'[...] hastalandığını haber alan Demirel d[...] Sovyetler Birliği gezisini olaylara ba[...]layarak ertelemeyi kararlaştırmıştı[...] Fakat daha sonra Moskova'da, Sovyet[...]ler Birliği gezisini üç gün daha uza[...]makta bir sakınca görmemiştir.

Kayseri'de idari ve adli soruştur[...]maya el koyan İçişleri Bakanı Sükan[...] demeçleriyle kamuoyunu yanıltmayı d[...] ihmal etmemiştir. Sükan'ın direktifle[...]

Kayseri ile Sivas arasında yaratılan husumet stadyumda seyircilerin birbirini taşlamasıyla sonuçlanmış. 40 kişi ölmüş, 600 kişi yaralanmıştır...

KiM?

riyle hareket eden yetkililer, olaydaki ölümlerin sıkışmadan ileri geldiğini söylemiş ve bu demeçler radyo ve gazetelerle kamuoyuna duyurulmuştur. Bu arada İstanbul gazetelerinin Kayseri muhabirleri olayı taraf tutarak vermiş ve Sıvas'ta ertesi gün çıkacak olaylara zemin hazırlamışlardır.

Tedbirsizlik!

Olayları pazar gecesi haber alan Sıvas'lılar ertesi gün intikam duygusuyla harekete geçerek Kayseri'lilere ait belediye otel ve lokantasını tahrip etmişlerdir. Kayseri'den uçakla gelen Sükan'ı da **"katil Sükan!", "Defol, istifa et"** sözleriyle karşılamışlardır. Bu infial içerisinde paniğe kapılan Sükan, Vali konağından yaptığı konuşmada **"Önce Kayseri'ye gitmemdeki sebep, olayları yerinde görmek, gereken tedbirleri almak, suçluları ortaya çıkarmak içindir. Adli tıp heyeti gelmeden de buraya gelemedim. Herhangi bir hile olmasın, diye bekledim. Bugün yedi müfettişimiz tahkikatı bitirdi. Ben de bu saate kadar tahkikatı kendim yaptım"** diyerek kendisini savunmağa çalışmıştır.

Bu kanlı olaylar karşısında sorumlu bakanların, valilerin ve emniyet müdürlerinin derhal istifa etmeleri gerekirken, hepsi de görülmemiş bir vurdumduymazlık içinde görevleri başında kalmakta sakınca görmemişlerdir. Büyük ölçüde kendisinin sorumlu olduğu bir olayın soruşturmasını bizzat Sükan'ın kendisi yürütürken, ikinci millî ligi hiçbir tedbir düşünmeden düzenleyen Devlet Bakanı Kâmil Ocak da, gazetecilerin **"istifa edecek misiniz?"** sorusuna **"Nereden çıkarıyorlar bunları? Bakın işte, bakan telefonundan konuşuyorum sizinle..."** diye cevap vermek pişkinliğini göstermiş, Kayseri Valisi Üner de, aynı soruya **"Neden istifa edeyim?"** sorusuyla karşılık vermek cüretini kendinde bulabilmiştir.

Mevcut düzen, kitleleri stadlara toplayarak düşmanlık duyguları ve kumar hırsı içinde yozlaştırmaktır.

Bu arada İçişleri Bakanı Sükan, Kayseri ve Sıvas valileriyle emniyet müdürlerine işten el çektirmekle kendisini sorumluluktan kurtarmak yolunu tutmuştur. Oysa, ikinci lig maçları için zamanında gerekli tedbirleri almayan Sükan, kanlı olaylardan birinci derecede sorumludur.

Kolluk rejimi

Kayseri olaylarını, aynı gün gazetelerde yayınlanan bir haberle birleştirince, dehşet verici bir ihtimali de düşünmemeğe imkân yoktur. Gazetelerde yer alan haberlere göre, **"Polis Vazife ve Selâhiyetleri Kanunu"**nun 16. maddesi değiştirilerek bundan böyle polise **"adam öldürme"** yetkisi verilecektir. Halen, ancak hukuka aykırı bir davranışta bulunduğu zaman yurttaşın karşısına dikilebilen polis, tasarı kanunlaştıktan sonra, müstakbel suçları ve suçluları keşifle de görevlendirilecektir. Bu duruma göre, polis, herhangi bir sanığı, gerçekte suçlu olmasa da öldürebilecek, fakat suçlu sayılmayacaktır. Süleyman iktidarının getirdiği tasarı kanunlaşırsa, Türkiye'de hukuk rejimi değil, **"kolluk rejimi"** 27 Mayıs'tan sonra polisin silâh ve cop kullanmasına karşı halkoyunda beliren tepki dikkate alınırsa, iktidarın bu tasarıyı halka benimsetmek için bir takım gerekçeler bulmak zorunda olduğu ortaya çıkacaktır.

Son kanlı olaylardan sonra, iktidar çevreleri, derhal bunu istismar yoluna sapmışlar ve polisin yetkileri sınırlı olduğu için olaylara zamanında müdahale edemediğini ileri sürerek, söz konusu tasarının bir an önce meclisten geçirilmesi için propagandaya girişmişlerdir. İktidarın, Kayseri'de can veren kırk kişinin cesetleri üzerinde kurmayı tasarladığı **"kolluk rejimi"**ne zemin hazırlamağa çalıştığını görenler, devlet kuvvetlerinin sırf bu tasarıya haklı bir gerekçe bulmak için kanlı olaylara göz yumduğunu rahatlıkla ileri sürmektedirler.

Kanlı olayların sorumluları arasında, spor işlerini yürütmekle görevli Devlet Bakanı Kâmil Ocak ve Futbol Federasyonu Başkanı Orhan Şeref Apak da vardır. Sık sık olaylara sebep olan ikinci millî lig, onların gelişigüzel vaadleri sonucunda hazırlıksız ve hiçbir tedbir alınmadan, sonuçlar hesaplanmadan düzenlenmiştir. Dışişleri Bakanlığı kadrosundan Futbol Federasyonu'na geçen ve yabancılarla kurduğu yakınlıklarla tanınan Apak, çıktığı Anadolu turnelerinde ayaklarının dibinde kurban kesen illeri, Kâmil Ocak ise, kendisini ziyaret eden senatör ve milletvekillerinin seçim bölgesi olan illeri ikinci millî lig'e almakta sakınca görmemişlerdir.

Asıl suçlu düzendir!

Ama yine de bunlar, olayın yüzeyde görünen nedenleri ve sorumlularıdır. Üzerinde asıl durulması gereken husus, mevcut kapitalist düzen içerisinde egemen sınıfların, halk kitlelerini temel meselelere yabancı kılmak için tezgâhladıkları oyunlardır.

Nasıl aslında halkın hizmetinde olması gereken sinemalar, gazeteler, radyolar gerçek amaçlarından uzaklaştırılarak halk kitlelerini afyonlamak için kullanılmakta ise, zevkli bir spor olan futbol da, bugün Türkiye'de kitleleri birbirine düşüren ve vatandaşları kolay yoldan zengin olma peşinde koşturan bir araç haline getirilmiştir.

Profesyonelliğe geçildikten sonra spor aşkı ve kulüp sevgisi bir tarafa itilmiş, futbolcular esir pazarlarında satılan köleler haline sokulmuştur. Varlıklı kimseler başlarına geçtikleri kulüpleri bir nüfuz sağlama aracı olarak kullanmakta, sırf hırslarını tatmin etmek için milyonlarca lirayı har vurup harman savurmakta, karşılıklı meydan okumalarla çeşitli kulüplerin taraftarlarını birbirine düşman etmektedirler. Hele yazımızın başlangıcında belirttiğimiz gibi, bölgeler arası karşılaşmalarda bu kışkırtmalar had seviyesine çıkmakta, şehirler arasında düşmanlıklar yaratılmaktadır. Tiraj peşindeki basın da bu yolda elinden geleni esirgememektedir.

Spor Toto kumarı ile insanlar **"kolay kazanç"** hırsıyla avutulmakta, kitleler her hafta stadlarda meşin topun yarattığı heyecan ve 13 tutturma umudu içerisinde kendi sorunlarından uzaklaştırılmaktadır.

Çeşitli ekonomik ve sosyal baskılar altında ezilen kitleler, bu yozlaştırma neticesinde, ancak futbol sahalarında deşarj olabilmektedirler.

İşte, Kayseri olayının gerçek nedeni budur ve asıl suçlu, şu veya bu şahıstan çok, Türkiye'de hakim kılınan kapitalist sistem ve o sistemi her türlü çareye başvurarak sürdüren egemen sınıflardır.

İleride Türkiye'yi bölgelerarası kavgalara sürükleyerek Anadolu toprakları üzerinde egemenliğini sürdürmek hesabı içinde bulunan Amerikan ajanlarının da, Kayseri olaylarını büyük bir zevkle izlediklerinde ve bunda ileride patlak vermesini bekledikleri büyük çatışmaların nüvesini görerek ellerini memnunlukla uğuşturduklarında asla şüphe yoktur...

Doğu'da sosyalizasyon fiyaskosu!

ŞADİ ALKILIÇ

Doğu halkına sağlık hizmetlerinde bulunmak gerekçesiyle Barış Gönüllüleri köylere kadar sızmışlardır ve büyük bir rahatlıkla Amerikan emperyalizminin emellerine hizmet etmektedirler.

Doğu'da sosyalizasyon yoksul halk için sadece lâftan ibaret kalmış, binbir illetin pençesindeki insanlar kaderleriyle başbaşa bırakılmıştır...

"Bil illeti, kıl sonra müdavata tasaddi
Her merhemi her yâreye merhem mi sanırsın?
ZİYA PAŞA

VAN - Hakkâri sosyalizasyon bölgesinin sosyo-ekonomik yapısını, politik eğilimlerini üç aydır gücümün yettiği kadar inceledim. Oniki köyde kaldım, Çatak İlçesi'nde bir ay oturdum. Bu satırlar, böyle köklü bir araştırmanın ürünüdür.

Doğu'da köyden köye, sanki ecelimizi arar gibi, sanki felâketimize koşar gibi tehlikeler içinde dolaştık... Bakanlar bu köyleri rüyalarında bile görmemişlerdir. Korkunç uçurumlu yollar.. Keçi yolları... Feleğe başkaldırmış dağlar, alabildiğine ıssızlık, ses soluk yok... İnsana dehşet veren yalnızlık...

Doğa ilk oluşundaki gibiydi... Yol yoktu, biz dağ bayır, tutunabildiğimiz yerden gidiyorduk. Jeep'le, katırla, yaya...

Korkunç sefalet!

Doğu sosyalizasyon bölgemizde, Van - Hakkâri il merkezlerinde, Çatak İlçesi'nde ve köylerinde, Edremit bucağında, Kurubaş, Kalecik, Göreniaş, Bardakçı, Beyüzümü, Gölardı, Alaba yır, Yedikilise köy ve obalarında incelediğim sosyalizasyon uygulamasının, havanda su dövmek gibi bir şey olduğunu kesin olarak anladım.

ANLADIM Kİ, KÖY SOSYALİZE EDİLMEDEN TIP VE HİCBİR HİZMET SOSYALİZE EDİLEMEZ.

Bu, ekonomi politiğin ve sosyolojinin kanunudur. Sosyalist idare olmayan ülkede, sosyalizasyonun yürütülmesi imkânsızdır.

Her şeyden önce bölgenin köylerinde çoğunlukla içecek su yok, tek ağaç yok, yıkanacak temiz akarsu hiç yok. Evlerde çoğunlukla gaz lambası, ışık yok. İn gibi penceresiz, pislik, sinek, koku içinde güneşsiz, aysız, yeşilliksiz, çiçeksiz, altüstü toprak, yarısı ahır evler... Su içmek için, konuğa sunmak için bir tek bardakları yok. Kapkacak hak getire... Bir çuval altta, bir çuval üstte, boyuna çocuk doğuruyorlar. Çocukların elleri, yüzleri, vücutları belki doğduklarından beri yıkanmamış. Bit var... BİT!

Büyük küçük, hepsi yamalı giysiler içinde... Çok anlatıldı, çok yazıldı bunlar... Uzatmaya ne hacet, tek kelime ile SEFALET!

Sen, bu mert, bu yiğit, bu her iyiliğe, bolluğa ve mutluluğa layık insanları bu sefalete, bu rezalete mahkûm et, hasta et, sonra ilâçsız, sade suya bir sosyalizasyon hekimi gönder, hekim de bitlensin, geri dönsün!

Bu sosyalizasyon ha? Buna Eyüp'teki topal leylek bile güler. Bu tutum, adamı ilk önce asıp sonra idam sehpasının altında oturup ağlamaya benziyor.

Büyük yazar Mahmut Makal'ın Bizim Köy'ünde insanlar ot kaynatıp yiyordu. Doğu köylerinde insanların yiyip vitamin alabileceği ot bile yok. Hele buğdayları öyle cılız, öyle öksüz, öyle verimsiz ki...

Köylerde et, tereyağı, yumurta yedikleri yok ama cüzzam (Lepra) var. Bu asırda bir memleket için en büyük utanç ve ayıp olan cüzzam hastalığına tutulmuş vatandaşlarımın karşısında ne söyleyeceğimi, ne konuşacağımı şaşırdım. Acaba onlara Altay'lardan çıkan ok'un Alpler'e vardığını söylesem veya Ergenekon destanını, Bozkurtları anlatsam cüzzama iyi gelir miydi?

Cüzzam, geri ülkelerin, çok geri ülkelerin yoksulluk hastalığıdır. Verem de öyle... Bu bölgede verem alabildiğine yaygın. Cüzzamlılara Amerika'dan, üzerinde Amerikan bayrağı olan bir ufak torba ile ne idüğü belirsiz bulgur, biraz uyduruk yağ gönderiyorlar. Milleti dilenci etmişiz, haberimiz yok...

Temiz hava bile alamıyorlar... Hayvanlarla, hayvan pislikleriyle, insan pislikleriyle beraber yaşadıkları için havaları da pis. Binüçyüz küsur yıllık afyon, söylenen masal işte bunları bu hale getirmiş... Şıhlar, seyyitler, hepsi de yüzde yüz peygamberin sulbünden geldiklerini iddia ediyorlar. Kendilerine gerçekten Muhammedin torunu sanıyorlar, şecereleri bile var. Hemen her köyde bir torun!

Son teselliler!

Felâketin, sefaletin nedeni, ekonomik ve sosyal strüktürde yatıyor. Türkiye'yi yarım tedbirlerin kurtaramayacağına buralarda daha çok inandım. Ortanın solu, tıbbın sosyalizasyonu, âmir ve özgür olmayan planlama... BUNLAR SON TESELLİLERDİR!

Sosyalizasyon, bugünkü haliyle, her yanı dertli bir hastanın esas illetini teşhisine çalışmayıp, ona altındiş yapmak için uğraşmaya benzemektedir.

Bu sevimli, iyi yürekli, yüksek etnik vasıflı insancıkların çoğu Türkçe bilmemektedir. Dertlerini doktora anlatamamaktadırlar. Tercümanlı sosyalizasyon... Cahil tercüman anlatacak, doktor anlayacak, hasta iyi olacak...

Ezici feodal ilişkiler kaldırılmadan sosyalizasyon yürür mü?

* * *

Doğunun dürüst, mert, iyi insanları da çağdaş uygarlığa lâyıktır elbette. Nitekim, değil bu çağda, İsa'dan binlerce yıl önce yapılmış Urartu kanallarına, eserlerine, kalelerine, bent ve köprülerine rastladım, medeniyeti buralarda yürütmüşler. Ermeni krallarının yaptıkları su kanallarını, köprü ve derbentlerini, muhkem yapıt ve kiliselerini hayretle inceledik. Osmanlı devrinden kalma nice güzel eserler gördük. Yakın tarihte Ermenilerden kalan bağların ormanlaşmış hallerine, Zap Vâdisi'nde erkedilmiş pirinç tarlalarının perişanlığına bakakaldık. Tarihi Ermeni kiliselerini üstlerine tapulamış, köyleri almış satmış ağalar da gördük. Hele Hakkâri'nin ünlü Sümbül sıradağlarının bir ağanın üstüne tapulu olduğunu işitince ağzımız açık kaldı.

Yurdumuzun tüm sıradağlarının doruklarında, en önemli noktalarında hep Amerikalı yabanlar mekân kurmuş, üs kurmuş... Hiç aklımıza, hayalimize gelmeyen ıssız yüce dağların başında bir bakıyorsunuz, karşınızda Coni'ler... Radarlar, gizli gizli işler... Bizim şehit binbaşı doktor peder'in mezarında yaraları yeniden kanıyordur herhalde...

Kimlere hizmet?

Doğu sosyalizasyon bölgesi yeterli arac ve tıbbi gereçten yoksundur. Hattâ, öyle ki, örneğin Van Devlet Hastanesi'nde basit bir Narkoz âleti bile yoktur, medeni şehirlerde hayvanlar bile narkoz âletleriyle bayıltılarak ameliyat edilirken Van Devlet Hastanesi'nde açık eter kokla-

DOĞUNUN SAHİPSİZ İNSANLARI
(Sosyalizasyon da derde devâ değil!)

tarak bu fen ve bilim çağında insanlar ameliyat masalarında heder edilmektedir. Bu açık eter usulü, Evliya Çelebi'nin Viyana'yı gezdiği zaman gördüğü ameliyatlarda ve en son Sivastopol savaşlarında kullanılıyordu.

Sosyalizasyonlu Van Devlet Hastanesi'nin narkoz uzmanı olmadığı gibi, hiç değilse yetişmiş bir narkoz hemşiresi bile yoktur. Ameliyat bayıltmaları, hademe tertibinden okul görmemiş cahil bir pansumancı tarafından yapılmaktadır.

Çatak Devlet Hastanesi binası ortaokul haline getirilmiştir. Bu uzak ilçede uzun zamandan beri doktor yoktur. Sosyalizasyona tâbi Hakkâri'de devlet hastanesine benzeyen bir yer varsa da bir tek mütehassıs doktor bulamadım.

Sonra, bütçedeki korkunç sosyalizasyon giderlerine bakınız... Milyonlarca lira bu iş için bu bölgeye akmaktadır.

Sosyalizasyon aslında iyi bir fikirdir, fakat başıboş, liberalist bir ekonomi sistemi içinde, disiplinsiz bir yönetimde dejenere olur.

Bizde sosyalizasyon, ilâç emperyalizminin öncü bölüğü gibidir. Türkiye'de pek korkunç bir ilâç emperyalizmi, sömürücülüğü vardır. Sosyalizasyon onların ilâçlarının daha çok satılmasına, halkımızın, köylümüzün ilâç emperyalizmi tarafından daha çok sömürülmesine yaramaktadır. Yoksa bu sosyalizasyon işi, ilâç firmalarının icadı gizli bir oyun mudur? Anlayamadım.

Ömrü boyunca meyve yüzü görmeyen, kiraz ağacını, kayısı ağacını, armut ağacını, velhasıl cümle meyve ağaçlarını tanımayan, senede bir kere bile doya doya et yiyemeyen, tahıl yemekten bunalmış bu insanlara bol bol uydurma vitamin hapları sat, sonra gelsin tatlı kârlar...

Proteinsiz, aç, hasta adamın karşısında doktorun çaresizliğini siz hiç gördünüz mü? Ben gözlerimle doğuda ve batıda gördüm. Sosyalizasyon bedava ilâç vermiyor ki... Ya bir müdahaleyi tam yapın veya bırakınız şu yoksul halk rahat yaşamadı, bari rahat ölsün.. Ölüm döşeğinde bir de ilaç parası aramak sıkıntısına düşmesin.

SONUÇ :

1. Ezici feodal ilişkiler kaldırılmadan sosyalizasyon yürümez.

2. Sosyalizasyon doğunun acı gerçeklerini maskelemek içindir.

3. Sosyalizasyon ilâç emperyalizminin öncüsü gibidir.

4. Köy sosyalize edilmeden hiçbir hizmet sosyalize edilemez.

5. Her türlü teftişlerin neticesi hiç olacaktır.

6. Sosyalizasyon bölgesinde kalifiye personel onda üç kadradır. Ya müptedi'ler veya münkesir'ler burada hizmete gelmektedir. Şuhalde bu sosyalizasyon halka değil, onlara dönüktür.

7. Üç küsur yıllık netice ise, masraflara göre pek sönüktür. Sağlık teşkilâtının başında bulunanlar ne kadar iyi niyetli olursa olsun, bu hal böyle devam ettikçe hiçbir sonuç alınamaz.

Çaresi ne, derseniz, bunun da tek çaresi, tek kurtuluş yolu, sosyalizm'dir.

Sosyalizm gelmeden sosyalizasyon olamaz.

Alkılıç Siirt'e tayin edildi

ANT'ın 5 Eylül tarihli nüshasında arkadaşımız Şadi Alkılıç'ın, hakkında herhangi bir kesin mahkûmiyet kararı bulunmadığı halde, mensubu bulunduğu Sağlık Bakanlığı kadrosunda hiçbir göreve atanmayarak emekliliğine on ay kala devlet kapısında perişan edildiğini açıklamış ve sormuştuk: "Sağlık Bakanı Dr. Vedat Ali Özkan, bu haksızlık karşısında susacak mıdır?"

Memnunlukla öğrendiğimize göre, Sağlık Bakanı Sayın Özkan, yayınımız üzerine, Şadi Alkılıç'ı 12.9.1967 gün ve 6847 sayılı emirle Siirt Sağlık Müdürlüğü'nde bir göreve tayin ettirmiştir.

Sağlık Bakanı'nın bu yerinde kararıyla, sadece Türkiye'de değil, dünya kamuoyunda da büyük tepki yaratan bir haksızlık giderilmiş olmaktadır.

Sayın Özkan'ın bu tutumunun, Demirel kabinesinin diğer bakanlarına da örnek olmasını dileriz.

Tarım Bakanlığında Nazi'vari terör!

TARIM BAKANI DAĞDAŞ
(Astığı astık, kestiği kestik!)

TÜRKIYE esas itibariyle bir tarım memleketidir ve tarım hizmetlerini yürütmekle görevli bir Tarım Bakanlığı vardır. Ancak bu bakanlığın adı, AP iktidarı döneminde daima "toprak reformuna karşı çıkmak", "devlet ormanlarını ağalara peşkeş çekmek" v.s. gibi halkın çıkarlarına aykırı icraat ve teşebbüslerle yanyana gelmiştir.

Başka türlü olması da imkânsızdır. Çünkü, bakanlık Hitler nazizmine taş çıkartacak bir zihniyetle yönetilmektedir.

Tarım Bakanı Bahri Dağdaş, koltuğa oturur oturmaz etrafına korku ve dehşet saçmakla işe başlamıştır. İlk önce kendisine "muhalif" ya da "solcu" olarak tanıtılanları keyfi şekilde yerlerinden uzaklaştıran Dağdaş, daha sonra açıkça AP'nin ve onun temsil ettiği egemen sınıfların dümensuyunda giden memurları genel müdürlük, müsteşarlık ve bu makamların muavinliklerine tayin etmiştir. Daha sonra bakanlıkta devrimci gazeteleri okumak, cuma namazlarına gitmemek, dahi bir tehlike haline gelmiş, hele ülkenin toprak reformu, orman dâvası, köy kalkınması gibi temel sorunlarıyla ilgilenen orman ve ziraat yüksek mühendislerine karşı bir yıldırma kampanyasına girişilmiştir.

Dağdaş'ın nasıl bir zihniyete sahip olduğunu, bakanlıkta bütün memurlar tarafından bilinen şu anekdotlar çok iyi ortaya koymaktadır.

Bahri Bey doğu bölgesini gezerken Ağrı'lılar kendisine hayvan kaçakçılığının alıp yürüdüğünden, bunun büyük ölçüde servet ve döviz kaybına sebep olduğundan bahsederek hayvan ihracatının devlet tarafından düzenlenmesini istemişlerdir. Bakanın bu isteğe cevabı şu olmuştur: "Hayır, olmaz öyle şey! Siz buraya komünist rejim mi getirmek istiyorsunuz?"

Yine doğu illerinde iken Sovyet sınırına yakın bir yerde çiftçiler, toprakların ıslahını ve sulama işlerinin düzenlenmesini istemişler ve bunun sınırın öte yanında, Sovyet Rusya'da uygulanmasıyla gayet iyi sonuçlar alındığını söylemişlerdir. Bu sözlere Bahri Bey sinirlenmiş ve hışımla "Nereden biliyorsunuz" diye sormuştur. "Efendim, huduttan her şey ayan beyan görülür. Orası yeşildir ve kamyonları durmadan mahsûl götürmektedir" cevabını alınca da şu karşılığı vermiştir: "Siz komünistleri bilmezsiniz. Onlar propagandalarını yapmak için geceleri kamyonla getirirler ve siz de göresiniz diye gündüzleri huduttan gerilere taşırlar!"

İşte bu zihniyetteki Tarım Bakanı'nın gadrine uğrayanların başında Tarım Bakanlığı Müsteşarı Osman Soysal gelmektedir. Soysal uzun süre tamamen pasif durumda bırakılmış ve AP'nin tarım politikasını müsteşar muavini Osman Boyacıoğlu bakanla birlikte yürütmüştür. Demirel'in hemşehrisi olan Boyacıoğlu halen Ziraat İşleri Genel Müdürü'dür. Müsteşarlık ise, eski DP'lilerden Ruhi Tunakan'a verilmiş ve Orman Kanunu Tasarısı onun yardımıyla geçirilmek istenmiştir.

Orman Kanunu'na karşı demeç veren ve imza koyan birçok ormancı görevlerinden uzaklaştırılmış, bu arada teftiş heyeti başkanı da görevinden alınarak pasif bir yer olan müşavirliğe verilmiştir.

Amerikan emperyalizmine cesaretle karşı çıkan Trükiye'nin tek beslenme uzmanı Doç. Dr. Osman Koçtürk de, Adana'ya tayin edilmiş ve istifa zorunda bırakılmıştır.

Bakanın hatalı icraatına karşı çıkan Zirai Mücadele ve Karantina Genel Müdürü Lütfi Kazancıoğlu ve muavini Ali Rıza Leventoğlu da görevlerinden alınarak müşavirliklere çekilmiştir.

Hakkında çeşitli yolsuzluk iddiaları bulunan Diyarbakır Zirai Mücadele ve Karantina Reisi Lütfi Akça'nın en az iki defa başka yere tayini için emir çıktığı halde, bölgenin AP teşkilâtı kendisini tuttuğu için, bütün soruşturmalar ve tayin emirleri Tarım Bakanı tarafından basıraltı edilerek görevinde kalması sağlanmıştır. Onun yerine tayin edilerek Diyarbakır'a giden Fehmi Teoman ise, iki hafta kadar Diyarbakır'da kaldığı halde göreve başlatılmamıştır. Bunda İçişleri Bakanı Faruk Sükan ile birlikte partinin diğer ileri gelenleri ve Diyarbakır Valisi de rol oynamıştır. Bu olay bakanlık camiasında tam bir skandal olarak nitelendirilmektedir, çünkü kanunlar açıkça çiğnenmiştir.

Celâl Göğüş ise, aralarında hiçbir akrabalık ilişkisi bulunmadığı halde, sırf Ali İhsan Göğüş ile soyadı benzerliği olduğu için başka yere nakledilmiştir.

29 yıldan beri zirai mücadele enstitülerinde başarı ile görev yapan Ziraat Yüksek Mühendisi Güngör Karel bir yıl önce Erzurum'a nakledilmiştir. Defalarca çeşitli fakültelerden istendiği halde zirai mücadele araştırmalarından ayrılmayan Güngör Karel, bu tayinden sonra Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin isteği üzerine öğretim görevlisi olarak işe başlamış, ancak üç hafta ders verdikten sonra Tarım Bakanı Dağdaş buna da engel olmuştur. Bütün enstitülerin seve seve çalıştırabilecekleri böyle bir uzman, sırf istifa zorunda kalsın diye pasif bir görevde bulundurulmaktadır.

Tarım Bakanı Dağdaş'ın Türkiye'nin çıkarlarına aykırı icraatı, Orman Kanunu'nu değiştirme teşebbüsleri, toprak reformunu engelleme gayretleri, Amerikan emperyalizminin çıkarı için Türkiye'ye Sonora - 64 buğdayını benimsettirme gayretleri bugün bütün gazete okurları tarafından bilinmektedir.

ANT, ilerideki sayılarında, Dağdaş'ın bu teşebbüslerini ve icraatını da halkoyuna açıklayacaktır.

Amerikan Doları Sarsılıyor!

■ *Altın rezervlerinin azalması ve Dolar'ın itibarının tehlikeye düşmesi, Amerika'nın dünyadaki egemenliğini sona erdirecek çok önemli bir gelişmedir*

HALÛK TANSUĞ

GERİDE bıraktığımız günler, milletlerarası münasebetler alanında çok önemli bir gelişmeyi yüzeye vurdu. Dolar'ın altına oranla kıymetinde elle tutulur derecede belirli bir tehlike, nihayet kendini gösterdi. (Bak: LE MONDE, 17-18 Eylül 1967, sayf 14).

Dolar'ın altına oranının tehlikeye sürüklenmesi ise, tabii, dış politikada milletlerarası bir unsurun sarsılması anlamına gelir. Çünkü, Batı Bloku'nun ve kapitalist sistemin *"süper lideri"* Birleşik Amerika, dünya münasebetlerini yüzde yüz oranında Dolar'a dayamıştır.

Dolayısıyla, eğer yakın gelecekte Dolar'ın kıymetinde herhangi bir sarsıntı meydana çıkarsa, o zaman Birleşik Amerika'nın dış politikası da temellerinden sarsılma, hattâ çökme durumuna düşebilir. (Bak: ANT, 19 Eylül 1967, sayfa 12).

Şimdi, Dolar'la ilgili en son gelişmelerin ana hatları üzerinde kısaca duralım.

Washington resmi kaynaklarından dışarı sızan haberlere göre, Birleşik Amerika maliyesi zor durumdadır. Ülkenin tediye bilânçosu devamlı açık vermektedir. Amerika karşısında alacaklı duruma geçen diğer Batı ülkeleri, alacaklarını altın şeklinde tahsil etmektedirler.

Çünkü, İkinci Dünya Harbi'nden bu yana, Dolar'ın kıymetinde fiili bir düşüş meydana gelmiştir. Oysa Dolar'ın altın karşılığı, resmen, hâlâ harpten önceki orana bağlıdır.

Neticede, Amerika'dan alacaklı ülkeler idarecileri ve kapitalist ekonomik sistem etkisindeki bütün ülkelerin halkları, genellikle altını Dolar'a tercih etmeğe başlamışlardır. Böylece Amerika'nın altın stokunda devamlı bir azalma olmaktadır. Amerika aleyhine böylesine gelişme devam ederse, Washington hükümeti, yabancı talepleri altınla karşılayamayacak hale gelecektir.

Meselâ, halen Birleşik Amerika'nın Fort Knox'daki kasalarında 13 milyar 200 milyon Dolar kıymetinde altın vardır. Tedavüldeki kâğıt Dolar'ın yüzde 25'i, Kanunen Fort Knox'da tutulma durumundadır. Yani, 13 milyar 200 milyon Dolar'lık altından takriben 10 milyar Dolar'lık altın, hareketsiz kalmaya mahkûmdur. Sadece 3 milyar 200 milyon Dolar'lık altın, yabancıların taleplerini karşılamağa tahsis edilebilmektedir. Bunun yanında, kazancının her geçen gün azalmasına karşılık tedavüldeki dolar artmaktadır. Bu durumda Dolar'ın kıymetini korumak amacıyla kanunen depolanması gerekli altın miktarı, altın kazancının azalmasıyla ters orantılı olarak çoğalıyor. Kısaca, *"Dolar Buhranı"* ihtimali pratik alanda kendisini gösteriyor.

Birleşik Amerika Maliye Bakanı Henry Fowler, 14 Eylül'de Kongrede bir konuşma yaparak, doların altına bağlantısını kaldırma planından bahsetmiştir. Fowler'a göre, Fort Knox'daki altınların tümü, altın yetersizliği gerekçesiyle serbest bırakılabilecek, böylece Amerika'nın dış borçlarını ödeyememe ihtimali ortadan kaldırılacaktır. Fowler'ın açıklamasına, Merkez Bankası Başkanı William McChesney Martin'in *"1967'nin ikinci yarısında enflasyon başlayacağı"* yolundaki demecini (Bak: ANT, 25 Temmuz 1967, sayfa 12) ekleyen bazı Batılı yorumcular şu kanıya varıyorlar:

Eğer Birleşik Amerika'nın yabancı alacakları, özellikle listenin başında gelen Fransa, alacaklarını altın şeklinde istemezse, Fort Knox'daki 3 milyar 200 milyon Dolar'lık altın, Amerikan dış borçlarını bir kaç yıl daha karşılamaya yeter. Hele, Londra'da toplanan *"Onlar Konferansı"* kararları, Milletlerarası Para Fonu'nca kabul edilirse, *Batı Para Sistemi*'ne milletlerarası güven kuvvetlenir. Gizlenmiş altınlardan büyük bir kısmı tekrar piyasaya çıkar. Yabancı ülkelerin Dolar'a itimadı kuvvetlenir ve Dolar'ın altına çevrilmesi talepleri azalır. Dolar'ın kıymeti tehlikeden kurtarılır. Dolar'ın altına bağlantısında bir değişiklik yapmak gerekmez.

Ancak, Para Fonu'nca alınacak kararların ne derece müsbet tepki uyandıracağı belli değildir. Hattâ bazı Batı'lı maliye uzmanlarının fikrince Para Fonu kararının etkisiyle piyasaya daha fazla altın çıkması, bir hayalden ibarettir.

Kaldı ki, Para Fonu kararlarının tatbik kabiliyeti taşıyabilmesi, Fransa gibi Washington dış politikasına muhalif ülkeler idarecilerinin Birleşik Amerika'yı *"kollamaları"*na bağlıdır.

Oysa, diğer ülkelerin mali yardımlarını sağlayabilmek uğruna dış politikasını mecburen yumuşatacak bir Birleşik Amerika, belki daha kuvvetli mali rekabetle karşılaşacaktır. Başka deyimiyle tediye bilânçosunda daha büyük açık göze almak zorunda kalacaktır.

Zaten, bütün bunlar dışında, Amerika'nın ergeç içerde enflâsyonist bir baskıya sürüklenmesi bahis konusudur; alınacak bütün tedbirlere rağmen, dışardan gelen daha büyük altın taleplerini karşılama durumuna düşmesi kuvvetli ihtimaldir.

Kısacası, Dolar'ın altına yüzde 25 oranında bağlantısını kaldırmak kaçınılmaz yoldur. Dolar'a milletlerarası itimad ergeç sarsılacaktır.

Görülüyor ki, dünyanın muhtelif bölgelerinde *"yeni dünyalar"* kurulması akımı kuvvetlenirken, Dolar'ın kıymeti tehlikeye düşmektedir.

Belki Sovyetler'in Akdeniz'e, İsrail - Arap harbi münasebetiyle, çıkışını (Bak: ANT, 4 Temmuz 1967, sayfa 12); De Gaulle'ün, Amerika'ya karşı, hiç görülmemiş cesarette bir politika izlemesini; Nâsır'ın sosyalizan politikasını; ve daha birçok milletlerarası gelişmeyi, hep bu Dolar zaafına bağlayabiliriz.

DIŞ YORUM

NEDEN DOĞUYA

Hüseyin BAŞ

TÜRK-SOVYET ilişkilerini uzun süre gölgeleyen ünlü "toprak talepleri" ve "boğazlar" meselesinin Sovyet politikasının yeni ve temel yönelimleri çizgisinde Stalin'le birlikte tarihe karışmasına rağmen, iki ülke arasındaki ilişkilerin, Kurtuluş savaşı ve sonrasının gerçekçi ve sağlam temeller üstüne oturtulmuş düzeyine ulaştığını söylemek güçtür.

Bununla birlikte, İkinci Dünya savaşı bitiminde başlayıp 1953'lere doğru sürüp giden "Soğuk Harp"in yerini bloklararası bir buz çözümüne bırakmasından bu yana Türk dış politikasında, buz çözümü yönünde bazı kıpırdanmalara, icazetli ve sınırlı da olsa olumlu olarak nitelendirilebilecek bazı çıkışlara raslamak mümkündür. Nitekim 1964 yılı ortalarında bir Türk parlamento heyeti Sovyetler Birliğini ziyaret etmiş, ve bunu aynı yıl sonlarında Türk Dışişleri Bakanı'nın Moskova gezisi izlemiştir. Geziler dönemi 1965'le Podgorny'nin, Dışişleri bakanı Gromyko'nun ve nihayet geçen yıl Aleksis Kosigin'in yurdumuzu ziyaretiyle devam etmiş ve ilk kez bu ziyaretle ticari ve ekonomik alanlarla ilgili ve uzun süredir savsaklanan bazı tasarılar gerçekleştirilme yoluna girmiştir. Ticaret hacminin artırılması, metal, alüminyum ve petrol rafinerisi tesisleri, gerçekleşen tasarılar arasındadır. Başbakan Demirel'in oldukça geniş bir heyetle Sovyetler Birliği'ndeki gezisini sürdürdüğü şu sıralarda, Türk-Sovyet ilişkilerinin, öteki Doğulu kapıkomşularımızla hemen önce yapılan temasların paralelinde ve iyi komşuluk, ticaret, ekonomi ve turizm alanlarında atılmış bulunan adımları daha hızlandırmak doğrultusunda yeni gelişmeler kaydedeceğinden kimsenin kuşkusu yoktur.

Türk dış politikasının, iki yılı aşkın süredir, şüphesiz içte 27 Mayıs Devrimi'nin, dışta, dünya politik ve ekonomik konjonktüründe beliren yeni ve temel eğilimlerin etkisiyle, uzun yıllardır kapatıldığı "Getho"dan sıyrılmak yönünde, ölçülü de olsa, dinamizm gösterdiğini teslim etmek gerekir.

Bu dinamizm, çoklarına göre Amerika'nın verdiği icazet ölçüsünde, kimine göre "Büyük müttefikimizden yediğimiz Kıbrıs şamarının doğal refleksi," bazılarına göre ise, düpedüz bir "dostlar alışverişte görün" aldatmacasıdır. A.P.nin şimdiyedek izlediği dümensuyu politikasına ve iktidarda olduğundan bu yana dış politikada katettiği mesafeye bakanlar, yukarda sözü edilen yorumlara, belli ölçülerle de olsa, katılmak zorundadırlar. Bütünüyle bağımlı bir politikanın içte ve dışta şampiyonu olmakla övünen bir iktidarın, sihirli bir değneğin ucu değmişçesine, birdenbire, Kurtuluş savaşımızın ayakları yere basan, barışçı ve soylu politikası, ya da hemen yakın bir örnek vermek için, gerçekçi bir Gaullist politikanın uykulayıcısı olarak ortaya çıkmasını beklemek elbetteki mümkün değildir. Zira, bu tür politikanın başarıya ulaştırılması bir yana, ortaya atılması bile bazı temel gereklerin yerine getirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır. General de Gaulle'un dünden bugüne başarıya ulaşan ve yarının politikası da olmakta devam edeceğinin birden fazla belirtisine raslanan ileri görüşlü politikasının "gökten zembille" inmediği bir gerçektir. Cezayir'de, Fransız kolonyalizminin son kırıntılarını temizlemek, Viet-

AÇILIŞ?

nam'dan Ortadoğu'ya, emperyalizmin dünyanın çeşitli bölgelerinde sürdürdüğü sömürü savaşlarına Uluslararası politika arenasında etkin bir biçimde karşı çıkmak, Fransa içinde olduğu gibi Avrupa'da da Birleşik Devletlerin ekonomik ve politik hegemonyası ile kıyasıya savaşmak, Kıt'a Çin'ini tanımak ve hele artık değerini yitirmiş, barış için tehlikeli, gerici, tutucu askeri paktlardan sıyrılmak Gaullist politikanın temel unsurları arasındadır. General da Gaulle'ün bugün Doğu'ya açılmada çok sayıda Nato ülkesinin ağzını sulandıran başarısının en önde gelen nedeni, yukarda sözü edilen ve Doğuya açılmada taşınması son derece güç olan bu ipoteklerden kurtulmuş olmasıdır.

Buna karşılık, Vietnam'da ve dünyanın çeşitli bölgelerinde sürdürdüğü saldırgan savaş ipoteği nedeniyle Birleşik Amerika, doğu ülkeleriyle olan buz çözümünde umduğu rolü oynayamamıştır. Birleşik Devletler Doğu'ya açılmak için can atan Nato'lu müttefiklerinin -ki bu ülkeler çeşitli yasaklamaların varlığına rağmen, özellikle ticarette Doğu ile buzları çoktan çözmüşlerdi- kendisinin hendikaplı olduğu yarışa katılmalarını engelleyemeyeceğini anlayınca, hiç değilse Nato çerçevesi içinde "sınırlı" bir açılmaya gidilmesi tezini ortaya atmak zorunda kalmıştı.

Birleşik Amerika'nın amacı Doğu'ya açılmakta sayısız yararlar gören müttefiklerine bu isteklerini gerçekleştirmek için mutlaka Nato'dan ayrılmaları gerekmediğini göstermekti. Böylece de Gaulle örneği tehlikeli olmaktan çıkarılacak, Atlantik Antlaşmasının yeniden gözden geçirileceği 1969'dan kazasız belâsız çıkması sağlanmış olacaktı.

BAŞBAKAN DEMİREL RUSYA'DA
(Orada söylediklerini burada uygulayabilecek mi?)

İki yıl önce ilk kez Polonya ve Arnavutluk'la heyetler aracılığıyla, daha sonra Romanya, Bulgaristan ve şimdi Soyetlerle yapılan çeşitli temas görüşmelerin yukarda önerilen düşünceler çerçevesi içinde yorumlanması gereklidir. A.P. dış politikasının, sınırları ve ölçüsü Nato içinde saptanmış olan çizgisi dışına çıkarak dış politikamıza uzun süredir yitirdiği boyutlarını yeniden vereceğini sanmak fazla hayale kapılmak demektir.

Bununla birlikte, daha önce de belirttigimiz gibi, Doğulu kapıkomşularımızla ilişkilerimizin gittikçe daha geniş alanları kapsaması yönünde atılacak her adımı, hele bu yönelimlerin tasarı olmaktan çıkıp gerçekleştirilmekte oldukları göz önüne alınırsa, olumlu karşılamak gerekir.

Romanya ortak bildirisinde yer alan Ortadoğu, Vietnam, silâhsızlanma içişlerine ademi müdahale, egemenlik ve bağımsızlık gibi uluslararası mesele ve ilkeleri de kapsayan unsurların Türk - Sovyet ortak bildirisinde de yer almasını Türk politikasının aktifine kaydetmek lâzımdır. Demirel'in Kıbrıs, Ortadoğu, Vietnam konusunda söylediği gerçekçi çizgideki sözlerini bir angajman olarak kabul etmek isteriz. Gerçekten de ortak bildirilerde yer alan sözler uluslararası alanda belli angajmaları gerektirir. Gelecek günlerde Türk diplomasisinin uluslararası kuruluşlardaki davranışlarının, özellikle Birleşmiş Milletlerde bu yönde olması zorunludur. Türk diplomasisi ayrıca, bugün ilke olarak savunduğu bu politikanın gerçekleşmesi için girişilecek teşebbüslere bütün ağırlığıyla katılmalıdır. Sözler sözde kalmadıkları sürece değer kazanırlar. Demirel'in Sovyetler Birliği'ni sosyalist ihtilâlinin 50. yılı kutlama hazırlıklarının yapıldığı bir sırada ziyareti elli yıllık uygulamanın çeşitli alanlarda eriştiği düzeyi bizzat müşahade edip bunu açık bir biçimde belirtme fırsatı bulması bakımından da önemlidir. Sovyet ulusu ve Sovyet gerçeği karşısında yıllardır inatla sürdürdüğümüz kafamızı kuma sokma politikasının artık hiçbir şekilde geçerli olmadığını ve bunun Türk ulusunun çıkarı yönünde bulunmadığını anlamamız şarttır. Dünya uluslarının doğuya açılmada birbirleriyle yarışa kalktıkları bir sırada, doğal konumumuz açısından olduğu gibi tarihsel bağlarımız açısından da herkesten çok avantajlı olmamıza rağmen en geride kalmışızdır.

Artık ipliği çoktan pazara çıkan ve bize yıllar yılı bile isteye edindirilen komplekslerden sıyrılarak dünyanın bu bölgesinde bize düşen rolü oynamak, Türk halkına ve barışçı bütün dünya halklarına öncelikle ödenmesi gereken bir borçtur. Demirel'in Moskova yolculuğunu bağımlı bir politikanın içinde atılan ölçülü bir adım da olsa olumlu karşılıyor, Karadeniz'in bir barış gölü haline getirilmesi yolundaki çabalara bütünüyle katılıyoruz. Yeter ki bu politikanın gerekleri yerine getirilsin ve bütün bunlar Birleşik Devletler gezisi için bir tramplen, büyük müttefikimizin dikkatine sunulmak üzere bir uyarı-oyun olmasın...

Bu durum, *"hasma karşı çıkış, hasmın zayıf anına denk getirilir"* genel kuralının bir örneğidir.

VİETNAM

SEÇİM DEĞİL DARBE!

WASHİNGTON idarecilerinin Güney Vietnam'da, genel seçim perdesi arkasında, bir hükümet darbesi yaptıkları yavaş yavaş ortaya çıkıyor.

Son düzmece seçimlerden önce Vietnam'ın mutlak hâkimi general Ki, şimdi sadece başkan yardımcısıdır; başbakanlık selahiyetlerine bile sahip bulunamamaktadır. Birleşik Amerika taraftarı yeni bir askeri cunta ön plana çıkmıştır. Bahis konusu cuntaya dahil generaller şunlardır: Taktik bölgelere kumanda eden 4 general, genel kurmay başkanı olan general, millî emniyet şefliği yapan general, cumhurbaşkanı general Tiö, başkan yardımcısı hava generali (eski askeri diktatör) Ki.

Saygon kaynaklı basın haberlerine göre, bundan böyle, yetki yeni cumhurbaşkanı ve yardımcısı arasında paylaşılacaktır. General Ki, artık başbakanlık selahiyetlerine sahip çıkamayacaktır.

Yine Batı kaynaklı basın haberlerine inanmak gerekirse, general Ki, birinci plandan indirilmesine memnun kalmamıştır. Özellikle, general Ki etrafında toplanıp büyük ve gayrımeşru menfaatler sağlamaya alışmış gerici çevreler (bunlara Katolik unsurlar dahildir), cumhurbaşkanı Tiö aleyhine kampanyaya girişme heveslisidirler. Amerika'nın, Ki yerine Tiö'yü desteklemesine, aynı çevreler tahammül edememektedirler.

Kısaca, Güney Vietnam'daki gericiler arasında yine Diem'in öldürülmesini izleyen günlerdeki gibi bir huzursuzluk havası esmektedir.

Nitekim, *"Mien Nam"* isimli bir zamanların Amerikan taraftarı gündelik gerici gazete, yeni idareyi şu sözlerle yerme cesareti gösteriyor:

"...Eğer general Tiö, yeni yollar tutma heveslisi ise, kendisine tavsiyelerimiz var. Tamamiyle bir Vietnam'lı gibi düşünsün, Birleşik Amerika büyük elçisi Bunker'den aldığı emirleri harfiyen yerine getirmekle yetinmesin..."

Diğer sabık Amerikacı gündelik Güney Vietnam gazetesi *"Hoa Binh"*, Birleşik Amerika sefiri Bunker'i doğrudan doğruya tenkid ederek şöyle diyor:

"...Mister Bunker'e sormuşlar, geceleri iyi uyuyor musunuz, diye. Gayet tabii iyi uyur. Gidin de evini görün. Sefaretin bulunduğu sokak, bir baştan diğer başa, barikatlarla kapalı. Sokağa girebilmek için, geçiş izni almak lâzım. Arama taramalar geçirmek kaçınılmaz şartlardan bir diğeri. Gayet tabii iyi uyur. Zaten uyuyor da. Yirmi dört saatin yirmiüçünü uyku ile geçiriyor. Yirmidört saatin bir saatinde ise kalkıyor, kâğıtları imzalıyor, viski içiyor, hamburger yiyor, sonra tekrardan uyumağa başlıyor..."

Görülüyor ki, Güney Vietnam'lı koyu sağcı eski Amerikan taraftarı bir kısım çevrelerin şimdiki anti Amerikan iddiaları ne kadar mübalâğa payı taşırsa taşısın, ortada bir huzursuzluk havasının estiği muhakkaktır.

Washington idarecileri, para ile satın almış bulundukları Güney Vietnam'lı kuklaları dahi, idareden âcizdirler. Saygon'daki büyük elçilerinin emniyetini dahi, garantilemekten uzaktırlar.

Acaba Güney Vietnam'daki bu durum, dünyanın diğer ülkelerindeki *"koyu"* Amerikan taraftarlarına ders olmaz mı? *"Biz Amerika'sız yapamayız"* diyenlere, açık cevap teşkil etmez mi? Amerikadan medet veya şahsi menfaat umanlara, karanlık istikballerini göstermez mi?

Makedonya ve Struga Şiir Geceleri

Necati CUMALI

MAKEDONYA edebiyatı henüz çok genç. Makedon dili, geçen yüzyılın ilk yarısına kadar sadece bölgesel bir konuşma dili olarak kalmış. Makedonya halkı bu tarihe kadar kendi dili ile söylediği aşk türkülerini, kahramanlık türkülerini, ağıtları, ilâhileri, masalları kuşaktan kuşağa sözlü olarak yaşatmış.

Makedoncanın edebiyat dili olarak gelişmesi XIX. Yüzyılda Struga'lı Miladinov kardeşlerin bilinçli çalışmalarıyla başlıyor. Miladinov kardeşlerin büyüğü Dimitar Miladinov (Doğumu 1810), Fener patrikhanesine baş kaldırıyor, Makedonya halkının konuşma diliyle vatan şiirleri yazıyor, Makedonya halk türkülerini derlemeye girişiyor. Küçüğü Konstantin Miladinov ise (Doğumu 1830) yazdığı şiirler, derlediği Makedonya halk türküleri, ata sözleri, bilmeceleri, masallarıyla ağbisinin çalışmalarını daha da zenginleştiriyor, bu arada ilk Makedonca - Sırpça sözlüğü hazırlıyor.

O dönemde Miladinov kardeşlerin bu tutumları suç sayılan hareketler. Yunan kilisesi, saraya iki kardeşin rus casusu olduğunu duyuruyor! Miladinov kardeşler tutuklanarak İstanbul'a getiriliyorlar, hapse atılıyorlar, hapisanede zehirlenerek öldürülüyorlar! (1862)

Makedon dili ilk yazılı kaynaklarını Miladinov kardeşlerin bu çalışmalarına borçlu. Bugünkü Makedonya edebiyatı bu dil üstüne kuruluyor...

Makedonya Yazarlar Birliği, Struga Şiir gecelerini, Miladinov kardeşlerin ölümlerinin yüzüncü yıldönümünde (1962) ilkin memleket ölçüsünde bir anma töreni olarak düzenliyor. Fakat Ohri'nin, Struga'nın Makedonya turizminin gelişmesinde taşıdığı önem, Struga şiir gecelerinin 1965'ten bu yana uluslararası bir nitelik kazanmasını sağlıyor.

Bu yıl düzenlenen VI. Struga şiir gecelerine, Doğu Almanya, Habeşistan, Hindistan, İtalya, Norveç, Polonya, Romanya, Sovyetler Birliği, Türkiye, Macaristan, Fransa, Çekoslovakya'dan 35 yabancı şair ile yazar katılmıştı. Ayrıca Yugoslavya birleşik cumhuriyetlerinin 60 kadar şair, denemeci, yazarı da festival komitesinin konuklarıydılar. Katılanlar arasında Guilleviç, Robert Marteau. (Fransa) Bulat Okucava, Uri Levitanski, Lukonin (Rusya) Josef Andre Pado (Polonya) Gellu Naum (Romanya), Oskar Daviço (Sırbistan) gibi ünlü şairlerin adları ilk akla gelenler.

Türk şairleri

Türkiye'den şair olarak Melih Cevdet Anday ile ben, yayınevi temsilcisi olarak da Yaşar Nabi Nayır, şubat ayı içinde bu yılki şiir gecelerine katılmak üzere çağrı almıştık. Üçümüz de bu çağrıya uyduk.

Her yıl 25-28 Ağustos günleri arasında tekrarlanan Struga Şiir Geceleri ilk günü programında o sabah yapılacak törenler yer alıyordu.

Törenlerin sırası şöyleydi: Geçen yıl, Struga şiir gecelerine katılan iki Yugoslav şairi, Blazo Setsepanoviç ile Liubo Vutşekoviç, Ohri gölünde bir kayık gezintisi sırasında boğularak ölmüşler. Bu acı olay şiir gecelerinin bütün tadını kaçırmış, Strugalılarla konuklarını üzmüş. Makedonya yazarlar Birliği, Ak Drina'nın kıyısındaki çimenlere, iki şairin anısına mermer bir plaka koydurtmuş. Programın başında bu plakanın açılışı yer alıyordu.

Daha sonra, Miladinov Kardeşlerin Strugadaki anıtı önünde yapılacak kısa törende, bir önceki yıl içinde Makedon dilinde yayınlanan en iyi şiir kitabına verilen *"Milâdinov Kardeşler Armağanını"*'nı alan Şair Bogomil Güzel bir şiirini okuyacaktı.

Bunun ardından, Struga Belediyesi salonunda açılan *"Resimle şiir"* sergisinin açılışında bulunacaktık.

Melih'le ben elimizde olmıyan sebeplerle Struga'ya ancak 25 ağustos günü öğleden sonra varabildiğimizden ne yazık ki bu törenlerde bulunamadık.

"Resimle şiir" sergisini bir gün sonra gezebildik. Sergide Makedonyalı ressamların, makedonyalı şairlerin şiirlerinden esinlenerek yaptıkları kırka yakın tablo yer alıyordu. Oldukça başarılı, çağımızın resim anlayışına uygun bir sergiydi. Sergide Necati Zekeriya, İlhami Emin gibi, Türk dilindeki özleşmeyi yakından izleyen, arı Türkçe ile yazan Makedonyalı iki Türk şairinin başarıyla resimlendirilmiş üçer şiirini gördük.

25 ağustos akşamı Makedonya Yazarlar Birliği, Struga şiir gecelerine katılanlara bir kokteyl verdi. Bu kokteyl sırasında Şükrü Ramo, Fahri Kaya, İlhami Emin, Hasan Mercan gibi, Üsküp'te yayınlanan Türkçe dergilerden imzalarını tanıdığımız Türk yazarları, şairleri ile karşılaştık. Hemen hepsi gelenekleşmiş Balkan konukseverliği, teklifsizliğiyle bizi aralarına aldılar. Kendilerinden ayrılacağımız güne kadar, bütün iyi niyetleriyle bizlere gösterdikleri yakınlığı esirgemediler.

Kokteylden sonra, göl kenarında, yanları açık, üstü sazlarla örtülü, yapısı gölün doğal görünüşüne çok uygun, 800 kişilik bir seyirlik yerinde Struga Şiir gecelerinin esas programı başladı.

Programın birinci bölümü *"İki yaz arası şiir"* başlığını taşıyor, 1966 Eylülünden 1967 Mayısı sonuna kadar Makedonya şairlerinin yayınladıkları şiirlerden yapılan seçmeleri kapsıyordu. Programın ikinci bölümü ise *"Göller toprağı"* olarak adlandırılmıştı. Bu bölümde Makedonyalı şairlerin göllerinden esinlenerek yazdıkları şiirleri dinledik.

Her iki programda yer alan şiirler, Rusça, Fransızca çevirileri, Makedonya eleştiricilerinin tanıtma yazıları ile birlikte ayrı birer kitapta toplanmış, dinleyicilere dağıtılmıştı.

Ivan Velko'nun resimlediği Necati Zekeriya'nın "Oyun" Şiiri

Şairleri, dinleyicilere bas sesi, son derece düzgün konuşmasıyla dikkati çeken Üsküp radyosunun baş spikeri tanıttı. Şiirleri ise Üsküp tiyatrolarının Nada Guşevoska, Svetanka Yakimovska, Darko Damevski, Aco İvanovski gibi seçkin sanatçılarından dinledik.

26, 27 Ağustos sabahlarının 9'dan 13'e kadar süren oturumları, *"Şiir ile gelecek"* konusunda düzenlenen *Symposium*'a ayrılmıştı. *Symposium*'un başarılı ilgi çekici olarak geçtiğini söyleyemem. 25'e yakın konuşmacı söz almak için hazırlanmıştı. Konuşmaların Fransızca, Sırpça ya da Makedonca olarak yapılması, onar dakikayı aşmaması önceden koşullandırıldığı halde bu koşullara uyulmadı. Bu dillerde yapılan konuşmaların aynı anda Rusça ile öteki iki dildeki çevirileri yayınlanıyordu.. Fakat, örneğin Çekçe, Macarca yapılan konuşmaları aynı anda çevirecek çevirmen bulunamadı. Ayrıca konu üzerinde tartışma açılmadığı için her konuşmacı önceden yazdığını okumakla yetindi, çoklukla konuşmalar süreyi aştı. Sonuç olarak da konuşmalar aşağı yukarı birbirine yakın sözlerin tekrarı oldu. Bizden Melih Cevdet Anday kendine özgü buluşlarıyla konuyu kısaca ele aldı. Şiir ile Geleceğin yakınlığına

Boğazkesen

HANİ 928'de halkça öğrenim, hakça aydınlanım yolunda güzelin güzeli bir adım atıldıydı... Arap harfleri gittiydi, Latin harfleri geldiydi. Okuma yazma kolaylaşıyordu. Bundan böyle hoca'fendiler halk çocuklarına elifbeyi sökene dek kök söktüremeyecekti. Halk çocukları kafalarında kurduklarını kâğıda dökmede güçlük çekmeyecek, el oyununa gelmeyeceklerdi. Nicedir okuma yazma üzerine çöken esrar perdesi kalkıyordu. Dumanaltı tafrafuruşluğuna paydostu artık. Gerçek bilimlenme, bilinçlenme çağı başlıyordu.

Gerçek bilimlenme için sade günün değil, geçmişin de aydınlığa kavuşması gerekti. Gerçek [illegible]lenme, karanlıktan kurtulan geçmişin - ve onunla birlikte, onun ışığında, günün ve geleceğin - yeni bir yorumlama ve değerlendirme sürecinden geçmesine bakıyordu. Gelmiş geçmiş insan çabasının her bir yönü şimdi yeniden arama, tarama, inceleme, yargılama konusu olacaktı. Halk çocukları -yazı devrimiyle okuma yazma kolaylığına kavuşan halk çocukları- yapacaktı bunu. Yüzyılların yetiştirdiği onca sanatçı, düşünür, bilim ve eylem adamının yaşama cenginin ürünü onca eser üzerinde söz ve yargı hakkı üç buçuk kültür mütevellisiyle efendilerinin tekelinden alınıyor, çokellere aktarılıyordu; halk, gününün elemeği gibi geçmişinin kafa ve gönülemeğinin de sahibi oluyordu. Hani ya gerçekten bir devrimdi bu. Halkı kitaptan, kitabı halktan uzak tutmaya ahitli udebanın ikili, üçlü, beşli anlaşmaları açığa vuruluyordu.

★

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin tümü daha yeni harflerle basılıp yayınlanmadı. Naima Tarihi yayınlanmadı. Cevdet Paşa Tarihi, öyle. Kamusu Tür[illegible] Halkın kütüphaneleri, şu yaz günü, suyu kurutulmuş Beyazıd Meydanının karabasan sıcağından kaçanlara açık; 928'e dek seksen yılın dergi, gazete sahifelerinde neler yazılı, neler çizili, bir göz atmayı düşünenlere kapalı. Milleti Batı kültürünün nimetlerinden yararlandırmak için durmadan çevirileri yapılır, okullarda yetmiş iki milletin dili okutulurken, kendi kültür geleneğimizi sürdürmek, yazı devriminin baş amacını yerine getirmek için gerekli baş iş nicedir savsaklanmakta. Kuytularda çöreklenmiş saygılı allâmelerin keyiflerince "bilimsel" tezler küreyeceği kum yatağı çünkü, günlerini iyi kötü yaşamış, yaşantılarını yanlış doğru bir bilince vardırmaya savaşmış kişilerin bütün o sanat ve düşünce çabası - millî kültürün hep yenibaştan değerlendirmeler, yeni ipuçları, yeni buluşlarla beslenen, halk merakına, halk ilgisine açık bilim ve bi-

Struga şiir gecelerinde Yaşar Nabi Nayır, Şükrü Ramo, Hasan Mercan, Necati Cumalı, Melih Cevdet Anday ve Fahri Kaya.

değindi. Şiir gelecektir, geleceğin hazırlığı, sezinlenmesidir, anlamını çıkardığım bir konuşma yaptı. Yaşar Nabi Nayır ise konuya kendi açısından değindi. Çağımızda yayın olanaklarının bütün genişliğine, televizyon, radyo gibi buluşların yardımlarına rağmen şiirin büyük kütlelere yayılamayışındaki olumsuzluk üzerinde durdu.

Köprüde şiir

26 Ağustos gecesi, Struga Şiir gecelerinin en ilginç gecesiydi. Programın *"Köprüler"* olarak adlandırılan bu bölümünde, Struga Şiir gecelerine katılan konuk şairler, Ak Drina'nın iki yakasını birbirine bağlıyan büyük köprünün üstünden, halka kendi seçtikleri birer şiirlerini okuyacaklardı.

Programın başlıyacağı saate yaklaştığımız zaman, köprüyü ışıklandırılmış olarak gördük. Köprünün ortasında, Struga'ya doğru yüksekçe bir stand hazırlanmıştı. Standın önünde, ışıkları Ak Drinanın sularına, iki yanına vuran meşaleler yanıyordu.

Beş bini aşan bir dinleyici kalabalığı önünde program başladı. 37 şair, ardımızdan şiirlerimizin Makedoncasını okuyarak tiyatro sanatçılarıyla birlikte, soyadlarımıza göre alfabe sırasıyla, o standın üstündeki mikrofonlara yaklaştık. o tatlı ağustos gecesi, ışıklar, sular, yeşillikler arasında bizleri can kulağı ile dinleyen halka şiirlerimizi okuduk.

Makedon alfabesi A ile başlıyor C ile sona eriyor. Bu yüzden hoş bir rastlantı ile program Melih Cevdet Anday ile başladı, benimle sona erdi. Melih *"Atı"*yı ben *"Uzak Haziran"*ı okudum. Sanırım ki şiirlerimiz ilgi ile karşılandı.

Gecenin ilgi çeken şairleri arasında, adım iyi hatırlayamadığım bir İtalyan şairi ile Hintli Bayan şair Amerita Pritam, Rus Okucava'yı sayabilirim.

İtalyan şairinin çok hoş, sevimli bir kişiliği vardı. Şiirini okumaya başlamadan önce, abartmalı kol hareketleriyle halkı uzun uzun selâmladı. Gelen alkışları uzattırdı. Şiirini de abartmalı ses tonlarıyla okudu. Stand'dan ayrılırken aynı hareketleri tekrarladı.

Bayan Pritam, ulusal giysileri, dilinin eksotik çekiciliği ile dinleyicilerin sevgisini kazandı.

Bulat Okucava, boynunda kitarıyla standa çıktı. Beraberindeki tiyatro sanatçısından önce şiirinin Makedonca çevirisini okumasını istedi. Ardından ilkin şiirini okudu, sonra besteli olarak tekrarladı. Halk yer yer alkışla şiire tempo tuttu.

Bulat Okucava'nın çevrilen şiirleriyle Yugoslavya'da çok tanındığı anlaşılıyordu. Struga Şiir geceleri komitesinin düzenlediği yarışmaya da katılmıştı. Nitekim beklenildiği gibi *"Altın Taç"* armağanını da o aldı. Geçen yıl bu armağanı Yevtuçenko almış.

Struga belediyesi, şairlere bir site kurulması için arsalar ayırmış. İsteyen devlet kendisine ayrılan arsada pavyon yapabilecek. Rusya, Polonya, Çekoslovakya şimdiden kendi şairlerine bu arsalarda birer pavyon yapmaya karar vermişler. Struga Belediyesi böylelikle bütün dünya şairlerini bir araya getirmek, buluşturmak istiyor. 28 ağustos sabahı Struga belediyesinin bu konudaki projelerini gördük. Akşam, Belediye Başkanı bütün konuklara bir kokteyl verdi. Daha sonra gene göl kenarındaki seyirlik yerinde, *"Diziler ile sesler"* programını izledik. Bu programda, Üsküp operasının solistleri, Makedonyalı bestecilerin Makedonyalı şairlerin şiirlerinden besteledikleri şan soloları okudular.

29 Ağustos sabahı Ohri gölünde iki saatlik güzel bir vapur gezintisi. Ardından çeşitli araçlarla Üsküp'e dönüş.. Ertesi sabah Üsküp'teki otelin salonlarında, bir gün önce ayrıldığımız konuk şairlerle gene beraberdik. Köprüler üstündeki programı o akşam Üsküp İşçi Üniversitesinin terasındaki sahneden bir defa da Üsküp halkına tekrarladık...

linç yatağı olacağına! (*)

Millî kültür değil, kiralık kasada saklı haram para sanki. "Bilenler"ce, "yetki sahipleri"nce süzülüp elenip - ellenip, biraz da -, yerince sırasınca, suyunca kararınca kültür karaborsasına sürülü sürülüverecek. Bu arada essahına kalpını karıştırmaya can atan kalpbasanlar türermiş, "gerçek değeri" üzerinden 13,50 silinip 1 yazılırmış, kötü doları cebine dolduran piyasada kol gezermiş, kimin umuru?

Har vurup harman savurandan günü gelir hesap sorulur. Onun gibi, bir tarihin ve o tarihi yaşayan, yaratan adamların insanca çabalarının üstüne nekesçe oturup, halka kendi kültür terekesinden zırnık koklatmayanlardan da hesap sorulacaktır. Devrimler, getirdiklerinin yanısıra, getirmedikleriyle muhasebeye konulurlar. Bir devrimin anlam ve niteliği, tarih karşısında, o devrimin uygulamadaki encamından sorumlu olanların davranışlarıyla, yani yaptıkları ve yapmadıklarıyla belirlenir. Bir gün gelir de halk, çoktan ele alınmış olması gereken bir işte hâlâ yan çizildiğine bakarak, kendi bilimlenmesini, bilinçlenmesini amaçlayan bir atılımın ardında başka bir anlam arar, ve bulursa, şaşmamalı.

(*) İktisat Fakültesi hocalarından Doç. Dr. Sencer Divitçioğlu son yayınladığı **Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı İmparatorluğu** adlı kitabının giriş kısmının sonunda şunları yazmış: "Girişi bitirirken şu hususu da belirtmemiz gerekir. Osmanlı toplumunun iktisadi sistemini yeniden-kurmaya çalışırken yararlandığımız eserler yalnız yeni Türkçe ile basılmış olanlardır. Bunun, araştırmamız bakımından büyük bir eksiklik olduğunu itiraf edelim."

Tektaş AĞAOĞLU

Kanlı maçta da komünist parmağı varmış!

GEÇEN hafta Türk basınını meşgul eden başlıca iki mesele, Başbakan Demirel'in Sovyetler Birliği gezisi ve Kayseri'deki spor faciasıydı...

Sağcı gazeteler, daha önceleri koalisyon iktidarlarının sosyalist blok ile yaptıkları temasları en çirkin şekilde istismar ederken, AP Lideri Demirel'in Romanya ve Sovyetler Birliği gezisiyle ilgili herhangi bir yorum yapmaktan dikkatle kaçındılar. Bayan Demirel'in berberi konusu bir iki sağcı gazetede fıkra konusu haline getirildiyse de, Türk - Sovyet ilişkilerinin artırılması yolundaki temaslar hakkında ne lehte ne de aleyhte herhangi bir yazı yazılmadı.

Buna karşılık, Kayseri'deki futbol faciası, bütün sağcı gazeteler tarafından, devrimlere hücum için fırsat sayıldı, hattâ içlerinde Kayseri olaylarını komünistlerin düzenlediğini iddia etmek gülünçlüğüne düşenler dahi oldu.

Bâbıâlide Sabah Gazetesi'nde Necip Fazıl Kısakürek, kanlı olaylardan dolayı devrimleri şiddetle suçluyordu: *"Tek suçlu, Anadolu delikanlılarını birbirini yiyecek hale getiren şu devrim adlı ruh boşluğu rejimi ve onun sembolü meşin toptur."*

Aynı gazetede N. Mustafa Polat da, devrimcilere şiddetle çatıyordu: *"İçki yasağına şeriat kanunu diye hücum eden; çarşaf ve peçeye saldıran, müslümanları çırılçıplak soymak isteyen; allah inancına karşı savaş açıp vicdanlarda put dikmeğe kalkışan, iğrenç, merhametsiz, hissiz, hissiyatsız, gaddar devrimbaz hâlâ inadında ısrar eder ve hâlâ gençliğin iman esaslarını öğrenmesine karşı durursa, bu anarşi sona ermez."*

Yine Bâbıâlide Sabah'ta M. Nezihi de bu suçlamalara katılıyordu: *"Memleketi kamplara böldüğünüz, vatandaşı vatandaşa kırdırdığınız yeter artık, yeter artık inkilâp softaları... Medeniyet diye tutturduğunuz sakim yol başınızı yemekte ve siz hâlâ uyumaktasınız."*

Bugün Gazetesi'nde Mustafa Yazgan, siyonist protokolünde halkları kumar, eğlence ve sefahat yerlerinde ve genelevlerde oyalamak suretiyle düşünce hayatından uzaklaştırmak için planlar bulunduğunu belirterek şunları yazıyordu: *"Anadolu'yu beynelmilel ihtiraslarına ve bilhassa islâm beldesi olması dolayısıyla asırlardır sürüp gelen taassuplarına (karşı ülke) hisseden sosyalist - mason kompradorlar, yıllardan beri sistemli bir yıkım stratejisini tatbikle meşguller... Kanlı maç bunun sosyal planda açık bir alarmıdır."*

Aynı gazetede Mehmet Şevket Eygi ise, Kayseri'de futbolseverlerin kanlı mücadelesini, ümmetçilerin de örnek alması gerektiğini belirterek açıkça vatandaşları birbirine karşı ölüm kalım savaşına girmeğe teşvik ediyordu: *"Şimdi sayın müslümanlara soruyorum: İçimizde hangi cemaat, islâm dâvası uğrunda şu futbolperestler kadar heyecan ve gayretle faaliyet gösterebiliyor. Dâvamız uğrunda otomobil, minibüs ve otobüslere binip de bir beldeden ötekine mi gidiyoruz. Veya idealimiz uğrunda geceleri sokaklarda sabahladığımız mı vâki oluyor. Dayak yemeyi, yaralanmayı, çiğnenmeyi mi göze alıyoruz? Hiçbirini yapmıyoruz. Futbolperestlerden alacağımız dersler çok. En az onlar kadar atak, onlar kadar cesur, onlar kadar fedakâr olmalıyız... Hak uğrunda gerekirse yollara düşmeli, aç susuz kalmalı; tekme, sille, çifte yemeliyiz. Müslümanlar, futbolperestlerin gayretini unutmayınız."*

Yeni İstanbul Gazetesi'nde Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, futbol faciasından dolayı gazeteleri suçlu görüyordu: *"Milletin kafasını ve sinirlerini bozan bu ayaktopu anlayışı bir an önce tedavi edilmelidir. Bence ilk tedbir olarak gazetelerin sahipleri ve neşriyat direktörleri, bir araya gelip derhal anlaşmalı ve bu tuhaf tertipli spor sahifeleri belâsından bu milleti kurtarmanın bir çaresini bulmalıdırlar."* Tepedelenlioğlu'nun bu yazısının yayınlandığı Yeni İstanbul Gazetesi'nin sekizinci sayfasında ise o gün yine spor haberleri geniş şekilde yer alıyor, ayrıca futbolu bir kumar aracı haline getiren spor - toto cedvelleriyle yarım sayfa doldurulmuş bulunuyordu.

Kayseri'deki kanlı maçın nedenleri üzerine en keskin tahmini ise Tercüman'ın Amerikanofil Kadircan Kaflı'sı yaptı. Kaflı, ancak bir CIA ajanına yakışacak bir maharetle olayı tahlil ediyor ve suçluları hükümete haber veriyordu: *"Kaynağı ne olursa olsun, tahrikçileri kimler olursa olsun, Türkiye'de kargaşalık çıkarmak için sebepler uyduran, her olayı hemen ve ustalıkla bahane eden bir "gizli kuvvet" ve gizli teşkilât var gibidir. İki şehir arasında iki ayrı devlet arasındaki gibi âdeta savaş açılmak istenmiştir. Bunu körükleyenler, bu düşmanlığın kızışmasından bir takım barbarca menfaatler ve hazlar duyanlar var. Bunlar kimlerdir? Bunların bir merkezden idare edildikleri seziliyor. Fakat o merkez nerededir? Ve yöneticileri kimlerdir? Ben bunların komünistler olduğu kanaatindeyim, ama elimde deliller olmadığı için isbat edemem. Hükümetin bu nokta üzerinde önemle durmasını ve araştırmalar yapmasını bekliyoruz."*

Başbakan Demirel de, Moskova'ya gitmeden önce verdiği demeçte Kayseri olaylarında *"bir takım tahrikler olduğunu"* söylememiş miydi? Eh işte, Kaflı ipuçlarını veriyor. Komünistleri de artık hükümet buluversin!

Turkiske ambassadören angav Barbro Karabuda

– Turkiske ambassadören Tallât Benler i Stockholm bör kallas hem! Det lilla han tycks veta om sitt eget hemland av i dag har han möjligen lärt sig genom att läsa mina böcker!

Barbro Karabuda gick till ett häftigt angrepp mot ambassadören när hon på lördagsmorgonen kom tillbaka till Sverige med färjan till Trelleborg. Orsaken till att hon och hennes make Günes fråntogs sina pass och sattes i husarrest i Istanbul var en rapport från turkiske ambassadören i Stockholm om Barbro Karabudas "evigt omstörtande verksamhet"

Stockholm Büyükelçimizin marifeti!

Yedi yıl önce yazdıkları bir kitaptan dolayı haklarında kovuşturma açılarak iki gün nezaret altında bulundurulan arkadaşımız İsveç Televizyonu Foto-Raportörü Güneş Karabuda ile eşi İsveç'li gazeteci Barbro Karabuda, nihayet pasaportlarını alarak İsveç'e dönebilmişlerdir. Karabuda'ların dönüşü, İsveç'te hâdise olmuş ve Türkiye'de başlarından geçen olayların hikâyesi gazetelerin günlerce birinci sayfalarını işgal etmiştir. Barbro Karabuda, İsveç'e dönüşünde, kendileri hakkında kovuşturma açılmasına kimin sebep olduğunu Türkiye'de iken öğrendiklerini belirterek gazetecilere şunları söylemiştir: "Bizim hakkımızda yalan yanlış ihbarlarda bulunan Türkiye'nin Stockholm Büyükelçisi Talât Benler'dir. Anlaşılıyor ki, bu zavallı elçi, öz memleketi hakkında hiç bir şey bilmemektedir ve 32 Milyon Türk'ün 500-600 bin kişilik bir zümre tarafından sömürüldüğünü, ancak, İsveç'liler gibi benim kitaplarımdan öğrenmiştir. İşin asıl şaşılacak tarafı da, elçi, raporunda bizim her ikimizin vatandaşlıktan iskatımız cihetine gidilmesini tavsiye etmek suretiyle Türk adliyesine tesir cüretini de göstermiştir."

TEKEL BAKANI NE BUYURUR?

İçki içmek en büyük günahlardandır. İslâm dini, içki içenlere seksen sopa vurulmak suretiyle ceza verilmesini emreder, Yetiştirdiği üzümü, arpayı v.s.yi şarap, rakı ve bira fabrikalarına satmak dinen caiz değildir. Şişe fabrikası olan müslüman cam fabrikatörü fabrikasında içki şişesi imal etmemeli, müslüman matbaacı şarap etiketi basmamalı, müslüman nakliyeci vasıtalarıyla içki nakletmemeli, müslüman işçi o fabrikalarda çalışmamalıdır! İçkili lokantalardan, içki satan yerlerden alış-veriş etmek câiz değildir.

MEHMET ŞEVKET EYGİ
(Bugün - 23.9.1967)

MİLLÎ SEMBOL

Fransızların, paralarında, afişlerinde, (pano) larında başı külâhlı ve külâhının ucu Fransız bayrağı kokartlı, etine dolgun bir kadın şeklinde millî bir sembolleri vardır: Meşhur (Mariyon)...

Şimdi bu sembolün yerini bizde, saçlarının düzeltilmesi millî bir vazife bilinen saygı değer Bayan Nazmiye Demirel almış bulunuyor. Onu Türk (Mariyon)u ilân edebiliriz!

KISAKÜREK
(Sabah - 20.9.1967)

ANT ● Haftalık Dergi ● Kurucuları: YAŞAR KEMAL, FETHİ NACİ, DOĞAN ÖZGÜDEN ● Sahibi ve Genel Yayın Müdürü: DOĞAN ÖZGÜDEN ● Bu sayıda Sorumlu Müdür: YAŞAR UÇAR ● Teknik Sekreter: İNCİ ÖZGÜDEN ● İdare yeri: EBUSUUD CADDESİ, TAN HANI, No. 93-202, SİRKECİ - İSTANBUL ● Telefon: 27 81 09 ● Posta Kutusu: 934 - SİRKECİ - İSTANBUL ● Ankara Temsilciliği - Tel: 13 40 20 ● Dizildiği ve Basıldığı yer: TAN MATBAASI ● Taşra Dağıtımı: HÜR DAĞITIM - Cağaloğlu - İstanbul, Tel: 27 38 54 ● İstanbul Dağıtımı: FUAT BÜTE - Ankara cad. 34 - İSTANBUL, Tel: 27 89 49 ● Abone Şartları: Yıllık 60 Lira, Altı Aylık 30 Lira, Üç Aylık 15 Lira ● İlân: Santimi 25 Lira: yayın ilânları yüzde 50 indirimlidir ● Tek sütun üzerine 5 Santimlik kutu yayın ilânları 50 Lira'dan kabul edilmektedir.